

MA02 2023-11-13

LANDINFORMATION

Förhållanden i förvars- och straffanläggningar i Belarus

2025-03-25

MIGRATIONSVERKETS FUNKTION FÖR LAND- OCH OMVÄRLDSANALYS

Den 1 maj 2019 inrättade Migrationsverket en ny funktion för land- och omvärldsanalys. Funktionen benämns Migrationsanalys och finns inom Migrationsverkets Nationella operativa avdelning.

LANDINFORMATION FÖR HANDLÄGGNING AV MIGRATIONSÄRENDEN

Den här rapporten är framtagen av Migrationsverket i linje med [EUAA:s metodologi för framtagande av landinformation](#) (2023). Rapporten innehåller landinformation avsedd för handläggning av migrationsärenden.

Rapporten bygger på noggrant utvalda informationskällor. Alla källor refereras med undantag för beskrivning av allmänt kända förhållanden.

Migrationsverket: Landinformation: Förhållanden i förvars- och straffanläggningar
i Belarus (version 1.0)

Framställd av: Nationella operativa avdelningen, Migrationsanalys –
Migrationsverkets funktion för land- och omvärldsanalys.

Rapporten har publicerats i Migrationsverkets databas för landinformation,
Lifos, © Migrationsverket (Swedish Migration Agency), 2025.

Datum: 2025-03-25

Innehållsförteckning

1.	Inledning.....	6
1.1	Bakgrund, syfte och avgränsningar	6
1.2	Särskilt om informationstillgången.....	6
2.	Introduktion till det belarusiska straffsystemet.....	7
2.1	Inledande överblick över fängelsesystemet i Belarus.....	9
2.2	Allmänt om tortyr och illabehandling.....	11
2.3	Systemet med tvångsarbete i straffanläggningar	12
3.	Olika kategorier av förvars- och straffanläggningar	14
3.1	Övergripande procedur	14
3.2	Arrest.....	14
3.3	Tillfälliga förvarsanläggningar	15
3.4	Administrativ arrest	17
3.5	Häkten.....	19
3.6	Kolonisystemet	21
3.6.1	Bosättningskolonier	22
3.6.2	Öppna straffkolonier.....	22
3.6.3	Straffkolonier.....	23
3.7	Fängelser.....	26
3.8	Husarrest.....	29
3.9	”Incommunicado”.....	29
3.10	Dödsdömda.....	30
4.	Särskilda fångkategorier.....	30
4.1	Kvinnor.....	30
4.2	Minderåriga	32
4.3	Övriga riskprofiler	34
4.3.1	Lågstatusfångar.....	34
4.3.2	Personer dömda för drogrelaterade brott	35
4.3.3	Hbtqi-personer.....	35
5.	Möjlighet att anmäla missförhållanden.....	36

6.	Avslutande kommentarer	37
	Källförteckning	39

1. Inledning

1.1 Bakgrund, syfte och avgränsningar

Denna rapport har tagits fram efter en beställning från Migrationsverkets migrationsrättsenhet och syftar till att ge en översiktlig bild av förhållandena för frihetsberövade personer i Belarus. I underlaget ska förhållandena belysas för frihetsberövade personer i landets olika kategorier av förvars- och straffanläggningar, som i stora drag innefattar arrest, tillfälliga förvarsanläggningar, administrativ arrest, häkte, straffkoloni och fängelse. Av vikt är också att förhållandena beskrivs för såväl politiska fångar¹ som för personer som frihetsberövats på grund av icke-politiska brott.

Underlaget innehåller en kortare introduktion till det belarusiska fängelsesystemet, en allmän överblick över problematiken bakom förekomsten av tortyr och illabehandling samt en redogörelse över situationen för ett antal särskilda profiler (bl.a. kvinnor, minderåriga, hbtqi-personer och personer dömda för drogrelaterade brott). Slutligen finns en övergripande redogörelse för enskilda individers utsikter att anmäla och få upprättelse för illabehandling som skett under frihetsberövande.

I underlaget görs inte någon djupare genomgång eller analys av den belarusiska rätts- och säkerhetssektorns kapacitet och integritet i övrigt. Det kan dock konstateras att rättssystemet är starkt politiskt påverkat, vilket även påverkar situationen på förvars- och straffanläggningar.

1.2 Särskilt om informationstillgången

Tillgången till objektiv information om förhållandena på förvars- och straffanläggningar i Belarus är mycket begränsad. Belarusiska myndigheter begränsar generellt informationstillgången och offentliggör ingen statistik om frihetsberövade personer. Oberoende media har förbjudits verka, likaså icke-statliga organisationer, däribland MR-organisationer, som inte är lojala med regimen.²

Belarus är inte medlem i Europarådet³, således är landets förvars- och straffanläggningar inte föremål för granskning av Europarådets kommitté mot tortyr (CPT).⁴ Belarus har inte heller ratificerat det valfria protokollet till FN:s konvention om tortyr, vilket skulle innebära inrättandet av internationell övervakning av platser för frihetsberövade.⁵ Därtill har FN:s särskilda rapportör för situationen för de

¹ Med politiska fångar avses personer som frihetsberövats på grund av faktisk eller tillskriven politisk verksamhet. Icke-politiska brottsrubriceringar som använts systematiskt av den belarusiska regimen för att fångsla personer som bedöms som politiskt misshagliga innefattas också i denna kategori.

² US Department of State (USDOS), 2023 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus, 2024-04-22, [url](#), s. 39, 44; Gulag Echoes, Judith Pallot, What awaits convicted protesters sentenced to the Zona in Belarus, 2020-11-20, [url](#); Samtal med företrädare för utrikesdepartementet, 2024-11-13

³ Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020-2021. Monitoring report. 2022, [url](#), s. 8

⁴ Europarådet, Kortfattat om CPT, odaterad, [url](#)

⁵ Förenta nationernas generalförsamling, Situation of Human Rights in Belarus, 2024-07-19, [url](#), s. 17

mänskliga rättigheterna i Belarus inte beviljats tillstånd att besöka landet.⁶ Alla oberoende observationer av fängelseförhållanden har förbjudits och det råder brist på insyn i det belarusiska rätts- och säkerhetssystemet i stort.⁷ Företrädare för forskningsprojektet Gulag Echoes beskriver bristen på transparens inom landets fängelsesystem som nästan absolut.⁸

Belarus har nationella övervakningskommissioner (*Public Monitoring Commissions*) som lyder under justitieministeriet, med rätt att genomföra besök på vissa typer av straffanläggningar.⁹ Besöken kräver förhandsgodkännande från kriminalvårdsavdelningen, vilket innebär att det organ vars arbete kommissionen är tänkt att kontrollera har rätt att neka dem tillträde och insyn. Kommissionen förbjuds därtill filma, fotografera och spela in ljudupptagningar samt åläggs fysiska begränsningar i besöken. De förbjuds också privat kommunikation med intagna personer.¹⁰ FN har uttryckt oro över dessa kommissioners effektivitet, och enligt en representant från människorättscentret Viasna drar denna kommission ofta slutsatsen att det inte förekommer några överträdelser i landets straffanläggningar.¹¹

Den information som finns tillgänglig rörande förhållanden i belarusiska förvars- och straffanläggningar utgörs av rapportering som bygger på i första hand enskilda vittnesmål, främst från politiska fångar.

Aktuellt underlag bygger på information från öppna skriftliga källor. I tillägg har Migrationsanalys genomfört fyra intervjuer med initierade källor. Som en följd av det svåra informationsläget bör dock framhållas att vissa beskrivningar bygger på information från endast en eller ett fåtal källor. Underlaget gör därför inte anspråk på att ge en uttömmande eller fullständig bild i någon del, utan bör främst ses som en översiktlig redogörelse av de frågeställningar som nämnts ovan.

2. Introduktion till det belarusiska straffsystemet

Det saknas offentlig statistik över frihetsberövade personer i Belarus, men enligt uppskattning var 33 000 personer frihetsberövade år 2023, vilket innebär 345

⁶ Human Rights Council, Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Belarus, Anaïs Marin, 2024-05-09, [url](#), s. 3

⁷ US Department of State (USDOS), 2023 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus, 2024-04-22, [url](#), s. 9

⁸ Gulag Echoes, Judith Pallot, What awaits convicted protesters sentenced to the Zona in Belarus, 2020-11-20, [url](#)

⁹ Förenta nationernas kommitté mot tortyr (CAT), Concluding observations on the fifth periodic report of Belarus, 2018-06-07, [url](#), s. 8; Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020-2021. Monitoring report. 2022, [url](#), s. 26–27

¹⁰ Förenta nationernas kommitté mot tortyr, Concluding observations on the fifth periodic report of Belarus, 2018-06-07, [url](#), s. 8; Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020-2021. Monitoring report. 2022, [url](#), s. 26

¹¹ The Center for New Ideas, Как должна измениться тюремная система Беларуси? Интервью с Павлом Сапелко, 2024-02-26, [url](#); Förenta nationernas kommitté mot tortyr, Concluding observations on the fifth periodic report of Belarus, 2018-06-07, [url](#), s. 8

personer per 100 000 invånare¹² (att jämföra med EU-genomsnittet på 108 personer per 100 000¹³). Enligt Viasna var 1 229 personer att anse som politiska fångar den 13 februari 2025.¹⁴ Representanter från Sveriges ambassad uppger att det finns skäl att betrakta ytterligare ett minst lika stort antal personer som politiska fångar.¹⁵

Till skillnad från flera andra forna Sovjetrepubliker i Europa som blivit självständiga är Belarus inte medlem i Europarådet, vilket innebär att landet inte har haft krav på sig att anpassa sin lagstiftning och sitt fängelsesystem till att korrelera med internationell standard och med den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna.¹⁶ Stora delar av dagens belarusiska fängelsesystem, med dess struktur och kultur, etablerades under Sovjetperioden. Grundläggande byggstenar från det sovjetiska systemet såsom principer om kollektivism, militarism och bättring (*correction*) genom arbete har gått i arv till nutid.¹⁷

Till stor del används fortfarande samma förvarsplatser och i vissa fall även samma byggnader som under Sovjettiden.¹⁸ Rent allmänt håller anläggningarna låg standard och brittiska utrikesdepartementet beskriver förhållandena där som några av de värsta i Europa.¹⁹ Överbeläggning och personalbrist utgör generellt stora problem.²⁰

Sedan de massgripanden som följde protesterna efter presidentvalet 2020 befinner sig det belarusiska rätts- och fängelsesystemet under ett högt tryck, vilket har haft en generellt negativ inverkan för de intagna, med svårigheter att hålla på regler och tillvarata fångars rättigheter. Enligt företrädare för Utrikesdepartementet gäller detta sannolikt både för politiska och icke-politiska fångar.²¹

Det belarusiska fängelsesystemet drivs av landets kriminalvårdsavdelning (*Department for the Execution of Punishment of Belarus*), som lyder under inrikesministeriet.²² Det innebär att samma ministerium som ansvarar för att utreda brott även ansvarar för att hantera frihetsberövade, vilket leder till en sårbarhet för frihetsberövade personer, med risk för påtryckningar och illabehandling, framförallt under tiden innan rättegång.²³

¹² Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31

¹³ Statistik från 2022. För samma år var högsta inom EU Ungern med 200 per 100 000. Statistik hämtad från EUROCRIM, 2024-08-13, [url](#)

¹⁴ Viasna, Political prisoners in Belarus, 2024-02-13, [url](#)

¹⁵ Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31

¹⁶ Gulag Echoes, Judith Pallot, What awaits convicted protesters sentenced to the Zona in Belarus, 2020-11-20, [url](#); The Center for New Ideas, Как должна измениться тюремная система Беларуси? Интервью с Павлом Сапелко, 2024-02-26, [url](#)

¹⁷ Gulag Echoes, Judith Pallot, What awaits convicted protesters sentenced to the Zona in Belarus, 2020-11-20, [url](#)

¹⁸ Gulag Echoes, Judith Pallot, What awaits convicted protesters sentenced to the Zona in Belarus, 2020-11-20, [url](#)

¹⁹ Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31; Storbritannien, Utrikesdepartementet, Guidande: Arrested or detained in Belarus, 2024-03-13, [url](#)

²⁰ Samtal med företrädare för Utrikesdepartementet, 2024-11-13; Deutsche Welle, "Верные режиму". Кто работает в белорусских тюрьмах, 2024-03-23, [url](#)

²¹ Samtal med företrädare för Utrikesdepartementet, 2024-11-13

²² World Prison Brief, Belarus, [odaterad], [url](#); Storbritannien, Utrikesdepartementet, Guidande: Arrested or detained in Belarus, 2024-03-13, [url](#)

²³ Gulag Echoes, Judith Pallot, What awaits convicted protesters sentenced to the Zona in Belarus, 2020-11-20, [url](#)

2.1 Inledande överblick över fängelsesystemet i Belarus

Fängelsesystemet i Belarus består av följande:

- tre fängelser
- 16 straffkolonier (*correctional colonies*)
- 29–30 öppna straffkolonier (*open penitentiaries*)
- 3 bosättningskolonier (*settlement colonies*)
- en utbildningskoloni (för minderåriga)
- sex häkten.²⁴

Därtill finns ett antal olika arrester och tillfälliga förvarsanläggningar.

Vissa förvars- och straffanläggningar ligger under andra avdelningar än kriminalvårdsavdelningen, såsom t.ex. huvudavdelningen för bekämpande av organiserad brottslighet och korruption (GUBOPiK), som lyder under inrikesministeriet, gränspolis, hälso- samt utbildningsministeriet.²⁵ Därtill har den belarusiska säkerhetstjänsten KGB ett särskilt häkte i Minsk.²⁶

Straffanläggningar i Belarus är generellt kategoriserade utifrån olika säkerhetsnivåer. Fängelserna faller under den striktaste säkerhetsnivån.²⁷ Därutöver är straffkolonierna indelade i följande kategorier: generell, förstärkt eller strikt regim.^{28,29} De olika säkerhetsnivåerna föranleder olika säkerhetsarrangemang.³⁰

Personal på förvars- och straffanläggningar i Belarus utgörs av nationella säkerhetstjänstemän.³¹ Personalen får förhållandevis bra löner och förmåner, vilka beskriver som en slags belöning för anställda som är lojala med regimen.³²

Frihetsberövanden kan genomföras av polis eller annan rättsvårdande myndighet, såsom t.ex. gränspolis, KGB eller GUBOPiK.³³ Utdömmande och fastställande av straffpåföljd görs av domstolen.³⁴ Straffpåföljd i form av frihetsberövande kan utdömas i huvudsak för förseelser enligt lagen om administrativa förseelser³⁵ samt

²⁴ Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020–2021, Monitoring report, 2022, [url](#), s. 14–15; Belarusian Tourma, What is the difference between a colony and a prison? We talk about places of detention in Belarus, 2019-09-16, [url](#)

²⁵ Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020–2021, Monitoring report, 2022, [url](#), s. 14; Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Human Constanta, 2025-02-05

²⁶ Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020-2021. Monitoring report. 2022, [url](#), s. 14–15; Prison Insider, Belarus, The penitentiary system, 2017, [url](#)

²⁷ Viasna/Fidh/OSCE, Conditions of Detention in the Republic of Belarus, 2008-10-01, [url](#), s. 30

²⁸ Gulag Echoes, Judith Pallot, What awaits convicted protesters sentenced to the Zona in Belarus, 2020-11-20, [url](#)

²⁹ Med regim menas de regler som en frihetsberövad behöver inrätta sig under. Dessa består dels av olika säkerhetsnivåer för den intagne, men reglerar också mer praktiska saker så som antal besök, tillåtelser av personliga ägodelar, klädsel osv

³⁰ Samtal med företrädare för Utrikesdepartementet, 2024-11-13

³¹ Prison Insider, Belarus, The penitentiary system, 2017, [url](#)

³² Deutsche Welle, "Верные режиму". Кто работает в белорусских тюрьмах, 2024-03-23, [url](#)

³³ Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Human Constanta, 2025-02-05

³⁴ Belarusian Tourma, What is the difference between a colony and a prison? We talk about places of detention in Belarus, 2019-09-16, [url](#)

³⁵ Belarus, Lagstiftande församling, Code of the Republic of Belarus about Administrative Offences, [url](#)

för brott enligt brottsbalken.³⁶ För administrativa förseelser kan man dömas till ett kortare frihetsberövande. För brott enligt brottsbalken kan man dömas till bl.a. husarrest, frihetsberövande på koloni, fängelsestraff och dödsstraff.³⁷

Domstolen fattar beslut om vilken kategori av straffanläggning straffet ska avtjänas på samt vilken säkerhetsnivå som ska råda.³⁸ Avgörande för beslutet är under vilken artikel i brottsbalken personen dömts samt brottets allvarlighetsgrad.³⁹ Därefter beslutar kriminalvårdsavdelningen på vilken specifik straffanläggning straffet ska avtjänas.⁴⁰ Huvudprincipen är att den dömda inte ska avtjäna sitt straff på samma ort som brottet begåtts, däremot om möjligt nära hemorten för att underlätta kontakt med släkt och familj.⁴¹ I övrigt saknas systematik kring beslut om placering och på grund av det höga tryck som systemet befinner sig under idag förefaller det enligt företrädare för Utrikesdepartementet som slumpmässigt var dömda placeras.⁴²

Fängelse utdöms i regel till återfallsförbrytare av särskilt allvarliga brott såsom mord, men även för uppsåtlig kränkning av reglementet i en straffkoloni, samt till fångar vars dödsstraff omvandlats till livstids fängelse.⁴³ Straffkoloni utdöms i regel för mindre allvarliga brott, t.ex. ekonomisk brottslighet. Många politiska fångar placeras också på straffkolonier.⁴⁴

I Belarus finns det inga särskilda förvars- och straffanläggningar för politiska respektive icke-politiska fångar och i regel hålls fångar från dessa två kategorier frihetsberövade på samma platser.⁴⁵ Likaså görs ingen juridisk åtskillnad i lag mellan politiska och icke-politiska fångar vad gäller deras behandling eller vilka förhållanden de möter i fångenskap. Samma regelverk gäller för samtliga fångar.⁴⁶

Flertalet källor uppger dock att det i praktiken finns en distinktion i hur frihetsberövade från olika kategorier behandlas.⁴⁷ Behandlingen kan skilja sig åt beroende på vilket brott man anklagats eller dömts för samt beroende på regimen vilja och avsikt att undertrycka oliktankande. Grova våldsbrott, sabotage, drogrelaterade brott, terrorismanklagelser eller aktivitet kopplat till kritik mot den politiska ledningen är exempel på brott som leder till striktare förhållanden och behandling.⁴⁸ Beslut om särbehandling av vissa kategorier av brottslingar fattas inte genom ändringar i lag,

³⁶ Belarus, Lagstiftande församling, Criminal Code of the Republic of Belarus, url

³⁷ Storbritannien, Utrikesdepartementet, Guidande: Arrested or detained in Belarus, 2024-03-13, url; Viasna/Fidh/OSCE, Conditions of Detention in the Republic of Belarus, 2008-10-01, url, s. 30

³⁸ Belarusian Tourma, What is the difference between a colony and a prison? We talk about places of detention in Belarus, 2019-09-16, url

³⁹ Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15; Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31

⁴⁰ Storbritannien, Utrikesdepartementet, Guidande: Arrested or detained in Belarus, 2024-03-13, url

⁴¹ Belarusian Tourma, What is the difference between a colony and a prison? We talk about places of detention in Belarus, 2019-09-16, url; Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31

⁴² Samtal med företrädare för Utrikesdepartementet, 2024-11-13

⁴³ Belarusian Tourma, What is the difference between a colony and a prison? We talk about places of detention in Belarus, 2019-09-16, url; Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31; Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

⁴⁴ Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31

⁴⁵ Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31; Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

⁴⁶ Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

⁴⁷ Samtal med företrädare för Utrikesdepartementet, 2024-11-13; Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

⁴⁸ Samtal med företrädare för Utrikesdepartementet, 2024-11-13

utan snarast via beslut från fängelse- eller koloniadministrationen eller via uttalanden från presidenten.⁴⁹

Därutöver sker på vissa anläggningar en uppdelning mellan politiska och icke-politiska fångar. Det kan bland annat röra åtskillnad i celler, men även förbud för icke-politiska fångar att interagera med politiska fångar. Likaså kan högprofilsfångar hållas borta från andra fångar genom t.ex. separata rum inne i straffanläggningen.⁵⁰ Politiska fångar tvingas därtill bära en särskild gul markering på sina kläder, vilken markerar att de är dömda för just politiska brott. Denna färgmarkering påverkar sedan hur de behandlas och var de placeras.⁵¹ I praktiken får politiska fångar sämre behandling och fler restriktioner i form av t.ex. placering i striktare avdelningar samt begränsad eller utebliven kontakt med anhöriga.⁵² För mer information om hur politiska fångar och andra fångkategorier särbehandlas, se under [respektive avsnitt för de olika kategorierna av förvars- och straffanläggningar](#) samt under avsnittet [övriga riskprofiler](#).

2.2 Allmänt om tortyr och illabehandling

Tortyr är förbjudet i Belarus enligt landets konstitution.⁵³ Den belarusiska brottsbalken saknar dock en separat artikel för tortyr⁵⁴ och lagens definition av tortyr överensstämmer inte med den som anges i internationella konventioner. Som exempel innehåller brottsbalkens artikel 128 en friskrivning enligt vilken tortyr inte inkluderar ”smärta och lidande till följd av processuella eller andra rättsliga tvångsåtgärder”.⁵⁵ Den nationella lagstiftningen saknar därför garantier mot användandet av tortyr och andra förbjudna former av behandling av fångar och frihetsberövade personer.⁵⁶

Enligt FN har systematisk illabehandling i förvars- och straffanläggningar förekommit i Belarus redan före presidentvalet 2020 och organisationen har sedan slutet av 90-talet uttryckt oro för förhållandena i förvars- och straffanläggningar (bl.a. avseende extrem överbeläggning, användandet av straffceller samt bristfällig tillgång till mat, hygienfaciliteter och sjukvård – varav bristen på det sistnämnda lett till dödsfall). Likaså har förekomsten av misshandel i straffanläggningar fördömts, och problemen beskrivs fortfarande förekomma.⁵⁷ FN:s kommitté mot tortyr (CAT)

⁴⁹ Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

⁵⁰ Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15; Viasna, "She used a rag during her period." Former prisoners spoke about the conditions in Belarusian temporary detention facilities, 2024-07-09, [url](#); Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Human Constanta, 2025-02-05; Samtal med företrädare för Utrikesdepartementet, 2024-11-13; Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31

⁵¹ Samtal med företrädare för Utrikesdepartementet, 2024-11-13

⁵² Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

⁵³ Belarus. Lagstiftande församling. Republiken Belarus konstitution, art. 25, [url](#)

⁵⁴ World Organization against Torture (OMCT). Russian NGO Committee against Torture, Contribution to the List of Issues Prior to the Submission of the Sixth Periodic Report of Belarus, januari 2021, [url](#), s. 3

⁵⁵ Förenta nationernas generalförsamling, Situation of human rights in Belarus, 2024-07-19, [url](#), s. 16; Belarus, Lagstiftande församling, Criminal Code of the Republic of Belarus, [url](#), artikel 128

⁵⁶ The Center for New Ideas, Как должна измениться тюремная система Беларуси? Интервью с Павлом Сапелко, 2024-02-26, [url](#)

⁵⁷ Förenta nationernas generalförsamling, Situation of human rights in Belarus, 2024-07-19, [url](#), s. 17

beskriver därtill att förekomsten av tortyr sedan presidentvalet 2020 varit på en systematisk nivå.⁵⁸

Även andra källor rapporterar om förekomsten av tortyr, illabehandling samt fall av grym, omänsklig och förnedrande behandling på förvars- och straffanläggningar i landet, likaså om omfattande brister i förhållandena där. Viasna beskriver att fångar hålls under oacceptabla förhållanden, och USDOS beskriver förhållandena i fängelser som ”livshotande”, i synnerhet för politiska fångar.⁵⁹

Enligt företrädare för Viasna skapades det system som möjliggör för tortyr långt före tumultet efter presidentvalet 2020. Förut var systemets måltavlor dock främst fångar som hamnat i konflikt med fängelseadministrationen. Dessa motarbetades med ungefär samma medel som de som idag fängslats av politiska skäl.⁶⁰ Bestraffningar och begränsningar som i grunden var avsedda för att förhindra vandalism och våldsamt används idag för mycket små förseelser.⁶¹ Viasna uppger att situationen för frihetsberövade har försämrats sedan 2020 och att miljön blivit aggressivare och våldsammare samt att respekten för civila och mänskliga rättigheter minskat.⁶²

2.3 Systemet med tvångsarbete i straffanläggningar

En viktig del av den belarusiska ekonomin utgörs av fångarbete i straffanläggningar. En dömd fånge är som huvudregel tvungen att arbeta och arbetskrav finns beskrivet för personer i bl.a. husarrest, straff- och bosättningskolonier, fängelser och utbildningskolonier. Undantag från arbetskravet görs bl.a. för minderåriga, pensionärer och för personer med särskild funktionsnedsättning. Arbetet utförs upp till 60 timmar per vecka, upp till sex dagar i veckan. Fångarna får en viss månatlig ersättning för sitt arbete, från vilken det först görs avdrag för kostnaden för uppehälle och omkostnader på straffanläggningen. Kvar återstår i regel en mycket liten summa av lönen, och somliga benämner det som slavarbete.⁶³

Arbetet kan förläggas i straffanläggningens egna produktionsverkstäder, i närliggande samhällen eller i produktion på andra typer av företag.⁶⁴

⁵⁸ Förenta nationerna, UN News, News in Brief 10 May 2024, 2024-05-10, [url](#)

⁵⁹ USDOS, 2023 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus, 2024-04-22, [url](#), s. 4, 6; Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020-2021. Monitoring report. 2022, [url](#), s. 54

⁶⁰ The Center for New Ideas, Как должна измениться тюремная система Беларуси? Интервью с Павлом Сапелко, 2024-02-26, [url](#)

⁶¹ The Center for New Ideas, Как должна измениться тюремная система Беларуси? Интервью с Павлом Сапелко, 2024-02-26, [url](#)

⁶² Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

⁶³ Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31; Viasna, Report on the Results of Monitoring Places of Detention in Belarus, 2015, [url](#), s. 48-50, 80-83; Belarusian Tourma, What is the difference between a colony and a prison? We talk about places of detention in Belarus, 2019-09-16, [url](#); Unfreedom Factory, The secrets of Belarus' prison system everyone should know [Youtube], [url](#); Storbritannien, Utrikesdepartementet, Guidande: Arrested or detained in Belarus, 2024-03-13, [url](#); Friedrich Ebert Stiftung, Forced Labor in Belarus, December 2021 [url](#), s. 7

⁶⁴ Friedrich Ebert Stiftung, Forced Labor in Belarus, December 2021, [url](#), s. 7; Viasna, Report on the Results of Monitoring Places of Detention in Belarus, 2015, [url](#), s. 80; Belarusian Tourma, What is the difference between a colony and a prison? We talk about places of detention in Belarus, 2019-09-16, [url](#); Unfreedom Factory, The secrets of Belarus' prison system everyone should know [Youtube], [url](#); Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

Arbetet omfattar bl.a. jordbruk, tillverkning av träprodukter, metallarbete samt tillverkning av kläder- och skor.⁶⁵ Kriminalvården har ingått samarbete med ett femtontal stora företag⁶⁶ som utnyttjar tvångsarbete bland belarusiska fångar.⁶⁷ Varje straffanläggning är inriktad på olika produktionsvaror.⁶⁸

Administrationen på straffanläggningen avgör placering och typ av arbete för de intagna där kön, ålder, funktionsnedsättningar och hälsotillstånd ska beaktas. Män arbetar i regel inom metall- och träarbete, och kvinnor arbetar i regel med sömnad.⁶⁹ Det förekommer dock att arbete används som påtryckningsmedel mot fångar som administrationen ogillar, genom att t.ex. tilldela dem särskilt hårt arbete i bestraffningssyfte.⁷⁰

Det är inte möjligt att undgå arbetskravet, tvärtom utgör arbetsvägran ett regelbrott som bestraffas. Systemet kritiseras bland annat av före detta politiska fångar som vittnat om att arbetet sker under inhumana förhållanden.⁷¹ Enligt FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (OHCHR) tvingas politiska fångar arbeta under osäkra arbetsförhållanden och det rapporteras om arbetsplatsolyckor, skador och negativa hälsoeffekter på grund av bristande upplärning och bristande skyddskläder eller skyddsutrustning.⁷² Arbetsförhållandena jämförs ibland med tortyr, som exempel lyfts fångar som tvingas utföra metallarbete med radioaktivt material.⁷³

Kritik har också riktats mot att den belarusiska staten använder sig av tvångsarbete bland fångar som ett sätt att producera vinstgenererande produkter för export utomlands. Likaså riktas kritik mot europeiska länder för importen av produkter tillverkade i belarusiska straffanläggningar.⁷⁴

⁶⁵ Respect – Protect – Fulfill (RPF) & Legal Initiative, Contemporary forms of slavery as affecting currently and formerly incarcerated people in Belarus, 2024-04-10, [url](#) s. 2

⁶⁶ Avdelningen för verkställighet av domar vid Republiken Belarus inrikesministerium, [odaterad] [url](#)

⁶⁷ RPF & Legal Initiative, Contemporary forms of slavery as affecting currently and formerly incarcerated people in Belarus, 2024-04-10, [url](#), s. 2; Friedrich Ebert Stiftung, Forced Labor in Belarus, december 2021, [url](#), s. 7; Samtal med företrädare för Utrikesdepartementet, 2024-11-13

⁶⁸ Viasna, Report on the Results of Monitoring Places of Detention in Belarus, 2015, [url](#), s. 82-83; Belarusian Tourma, What is the difference between a colony and a prison? We talk about places of detention in Belarus, 2019-09-16, [url](#); Unfreedom Factory, The secrets of Belarus' prison system everyone should know [Youtube], [url](#)

⁶⁹ Viasna, Report on the Results of Monitoring Places of Detention in Belarus, 2015, [url](#), s. 80; Belarusian Tourma, What is the difference between a colony and a prison? We talk about places of detention in Belarus, 2019-09-16, [url](#); Unfreedom Factory, The secrets of Belarus' prison system everyone should know [Youtube], [url](#); Storbritannien, Utrikesdepartementet, Guidance: Arrested or detained in Belarus, 2024-03-13, [url](#)

⁷⁰ Friedrich Ebert Stiftung, Forced Labor in Belarus, December 2021, [url](#), s. 7; Belarusian Tourma, What is the difference between a colony and a prison? We talk about places of detention in Belarus, 2019-09-16, [url](#); Unfreedom Factory, The secrets of Belarus' prison system everyone should know [Youtube], [url](#)

⁷¹ Voice of Belarus, 20 European countries profit from torture of political prisoners in Belarus, [odaterad], [url](#); Friedrich Ebert Stiftung, Forced Labor in Belarus, December 2021, [url](#), s. 7

⁷² FN Human Rights Council, Situation of human rights in Belarus in the run-up to the 2020 presidential election and its aftermath, 2024-03-25, [url](#), s. 8–10

⁷³ Viasna; Ruslan Akostka: "What is happening in the Belarusian penal colonies is torture", 2024-10-04, [url](#)

⁷⁴ Voice of Belarus, 20 European countries profit from torture of political prisoners in Belarus, [odaterad], [url](#); Friedrich Ebert Stiftung, Forced Labor in Belarus, December 2021, [url](#), s. 7

3. Olika kategorier av förvars- och straffanläggningar

3.1 Övergripande procedur

En gripen misstänkt hålls inledningsvis i en cell på den lokala polisstationen. Vid bedömning om att inleda förundersökning förs personen till en tillfällig förvarsanläggning. Därefter måste personen frigges, föras till rättegång eller förflyttas till ett häkte. Efter rättegång och fällande dom förflyttas personen till straffanläggning.⁷⁵ Domslutet går att överklaga, dock förekommer att politiska fångar inte får närvara vid sin överklaganderättegång.⁷⁶

Frihetsberövade har rätt till juridiskt ombud, men ombudens möjligheter att verka för sina klienters intressen är mycket begränsade och advokater har svårigheter att arbeta fritt. Advokater i politiska mål har också fängslats. Enligt företrädare för Sveriges ambassad är det svårt att dra slutsatser om hur processen avseende legalt stöd ser ut i olika delar av systemet.⁷⁷

3.2 Arrest

Arrest är det inledande steget när en person grips och frihetsberövas. Polisen behöver lagligen tillstånd från åklagare för att kvarhålla en gripen person i mer än tre timmar i arrest. Det är dock vanligt med mycket längre arresttider. En person i arrest har rätt att vända sig till domstol för att få sitt frihetsberövande prövat, men myndigheterna har konsekvent undertryckt, ignorerat eller avfärdat sådana överklaganden.⁷⁸ Arrestering av personer används frikostigt och godtyckligt, och utan uppgivna skäl för gripandet.⁷⁹

Risken för tortyr och illabehandling beskrivs som särskilt hög under tiden i arrest och perioden som följer därefter, bland annat då polis och utredande myndigheter framtvingar erkännanden i syfte att rättfärdiga gripandet. Detta inträffar även utan att den gripna har fått tillgång till juridiskt ombud. Viasna beskriver användandet av tortyr och illabehandling för att tvinga fram erkännanden som systematisk.⁸⁰ Enligt OHCHR har arresterade personer i inledande skeden av gripanden och vid efterföljande förhör utsatts för intensiv press och våld som i vissa fall uppnått till definitionen för tortyr, däribland användandet av elchockvapen och påtvingade stresspositioner under lång tid. Syftet med att bruka våld beskrivs vara, utöver att tvinga fram erkännanden, att få information, eller för att straffa, skrämja och förnedra

⁷⁵ Storbritannien, Utrikesdepartementet, Guidance: Arrested or detained in Belarus, 2024-03-13, [url](#); FN Economic and Social Council, Report of the Working Group on Arbitrary Detention Addendum, Mission to Belarus, 2004-11-25, [url](#), s. 18; Viasna/Fidh/OSCE, Conditions of Detention in the Republic of Belarus, 2008-10-01, [url](#), s. 29

⁷⁶ Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31

⁷⁷ Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31

⁷⁸ USDOS, 2022 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus, 2023-03-27, [url](#), s. 9

⁷⁹ US Department of State (USDOS), Belarus 2022 Human Rights Report, 2023-03-27, Lifos 47493, [urls](#). 10-11; OMCT, Januari 2021, [url](#) s. 23ff; Viasna, "The whole floor was covered in my blood." Former detainee speaks of torture, 2023-01-02, [url](#)

⁸⁰ Viasna, Death Penalty in Belarus – Murder on (Un)lawful Grounds, oktober 2016, [url](#), s. 35–36

den gripna. Det riktas även misstankar om att säkerhetsstyrkor begått våldtäkt och annan typ av sexuellt och könsbaserat våld i polisens fordon, på polisstationer och i förvaringslokaler. Därtill finns rapporter om olika typer av hot gentemot familjemedlemmar eller hot om bortförande av barn.⁸¹ Det finns också uppgifter om dödsfall efter tiden i arrest.⁸²

Företrädare för människorättsorganisationen Human Constanta framhåller att förekomsten av påtvingade erkännanden främst rör politiskt frihetsberövade personer. Viasna anger dock att det även finns kända fall för icke-politiska brottsmisstänkta, också efter år 2020, även om detta var vanligare förekommande åren dessförinnan. De framhäver därtill att vilka polisen väljer att behandla illa ofta sker godtyckligt.⁸³ Företrädare för Sveriges ambassad bekräftar bilden av att påtvingade erkännanden är mycket vanligt och anger att det svårigen förekommer påtvingade erkännanden enbart för politiska fångar.⁸⁴

Sedan 2020 agerar rättsvårdande myndigheter striktare och således är det mer utbrett med påtvingade erkännanden idag.⁸⁵ Det finns även redogörelser om användandet av psykologisk förnedring, såsom att tvinga intagna att klä av sig nakna och att spela in påtvingade erkännanden som sedan distribueras offentligt. Säkerhetstjänsten KGB har bland annat särskilda telegramkanaler för denna typ av erkännanden.⁸⁶

Även transporten till platsen för frihetsberövande kan utgöra en åtgärd där illabehandling kan ske. Företrädare för svenska ambassaden i Minsk anger att gripna ibland placeras i överfulla transporter och att det lättvindigt tas till tvångsmedel.⁸⁷

3.3 Tillfälliga förvarsanläggningar

Tillfälliga förvarsanläggningar finns på lokal nivå och är utformade för kortvariga frihetsberövanden i enlighet med straffprocesslagen.⁸⁸

I dessa anläggningar kan en person vistas mellan 72 timmar upp till 20 dagar. Åklagare, utredare och säkerhetstjänst har dock legal rätt att förlänga tiden till mer

⁸¹ USDOS, 2022 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus, 2023-03-27, [url](#), s. 2; Voice of Belarus, Rechytsa resident dies after being detained by police, odaterad, [url](#)

⁸² USDOS, 2022 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus, 2023-03-27, [url](#), s. 2; Voice of Belarus, Rechytsa resident dies after being detained by police, odaterad, [url](#)

⁸³ Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15; samtal med företrädare för människorättsorganisationen Human Constanta, 2025-02-05

⁸⁴ Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Human Constanta, 2025-02-05; Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31; Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

⁸⁵ Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15; Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31

⁸⁶ USDOS, 2022 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus, 2023-03-27, [url](#), s. 4; Viasna, "The whole floor was covered in my blood." Former detainee speaks of torture, 2023-01-02, [url](#); samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15; Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Human Constanta, 2025-02-05; Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31

⁸⁷ Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31

⁸⁸ Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020-2021. Monitoring report.2022, [url](#), s. 15; Belarus, Lagstiftande församling, Lagen om förfarandet och villkoren för frihetsberövande av personer (i förvar), [url](#)

än 20 dagar utan domslut, och rapportering finns om betydligt längre frihetsberövande utan påvisade formella anklagelser.⁸⁹

Cellerna videoövervakas och inspektioner genomförs regelbundet. Maten beskrivs som näringsfattig, dock medges möjlighet att ta emot matförsändelser från anhöriga. Frihetsberövade har rätt till daglig promenad och att tvätta sig var sjunde dag. I realiteten medges dock tvättmöjligheter mer sällan än så. De nekas även konsvektent tillgång till att läsa samt att skicka och ta emot post.⁹⁰ Den fysiska standarden på de tillfälliga förvarsanläggningarna varierar, och det finns exempel på förvarsanläggningar i nya lokaler som tycks ha något bättre standard än de äldre. Även på nyare anläggningar rapporteras dock om brister, bland annat om undermåligt dricksvatten som lett till uttorkning hos förvarstagna.⁹¹

I utsagor från perioden efter protesterna år 2020 framkom att frihetsberövade tillbragt månadslånga perioder på tillfälliga förvarsanläggningar samt att anläggningarna var mycket överbelagda. Därtill rapporterades om undermåliga sanitära förhållanden och ett frekvent brukande av tortyr.⁹² Oro över användandet av tortyr och illabehandling i tillfälliga förvarsanläggningar har även förekommit före 2020, bland annat av CAT, som lyfter anklagelser om att detta använts i syfte att få erkännanden från misstänkta personer, framförallt de med politiska anklagelser riktade mot sig. Likaså har oro uttryckts över det utbredda användandet av isoleringsceller, en placering som inte är möjlig att överklaga.⁹³

Tillfälliga förvarsanläggningar kan ha särskilda celler avsedda för politiska fångar och även för kvinnor.⁹⁴ Det förekommer dock även att personer som anklagas för politiska och icke-politiska brott placeras i samma cell, med samma hårda restriktioner.⁹⁵

OHCHR har rapporterat om särbehandling av politiskt frihetsberövade personer i tillfälliga förvarsanläggningar, som i jämförelse med övriga intagna var placerade i mycket överbelagda celler med bristande ventilation, värme och hygienisk standard, samt utan madrass, sängkläder, hygienartiklar eller varma kläder. Därtill begränsades eller nekades deras tillgång till tvättmöjligheter, utevistelse, möjlighet till korrespondens och att ta emot paket. De frihetsberövade nekades systematiskt sömn genom oavbruten belysning och tvingades vara vakna på natten. De nekades

⁸⁹ Storbritannien, Utrikesdepartementet, Guidande: Arrested or detained in Belarus, 2024-03-13, [url](#): US Department of State (USDOS), 2022 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus, 2023-03-27, [url](#), s. 10

⁹⁰ Mikola Dziadok, Как вести себя в ИВС\ЦИП, 2020-06-06, [url](#): Komkurinfo, Там больше суток длится час, 2011-06-08, [url](#)

⁹¹ Viasna, "She used a rag during her period." Former prisoners spoke about the conditions in Belarusian temporary detention facilities, 2024-0709, [url](#)

⁹² Viasna, "The whole floor was covered in my blood." Former detainee speaks of torture, 2023-01-02, [url](#); Viasna, "She used a rag during her period." Former prisoners spoke about the conditions in Belarusian temporary detention facilities, 2024-07-09, [url](#); Förenta nationerna, Human Rights Council, Situation of human rights in Belarus in the run-up to the 2020 presidential election and in its aftermath, 2024-03-25, [url](#), s. 6

⁹³ Förenta nationernas kommitté mot tortyr (CAT), Concluding observations on the fifth periodic report of Belarus, 2018-06-07, [url](#), s. 3, 6

⁹⁴ Viasna, "She used a rag during her period." Former prisoners spoke about the conditions in Belarusian temporary detention facilities, 2024-0709, [url](#)

⁹⁵ Viasna, "She used a rag during her period." Former prisoners spoke about the conditions in Belarusian temporary detention facilities, 2024-0709, [url](#)

också medicinsk vård. Dessutom rapporterade OHCHR om vad som föreföll vara systematiska, godtyckliga och oproportionerliga bestraffningar av politiska fångar. Förhållandena var desamma för kvinnor och män, som hölls i samma lokaler men i olika celler.⁹⁶

3.4 Administrativ arrest

Administrativa förseelser är brott av mindre allvarlig karaktär och med lindrigare straffvärde än brott enligt brottsbalken. Personer som dömts enligt lagen om administrativa förseelser avtjänar sitt straff i administrativ arrest.⁹⁷ Tidigare användes särskilda isoleringscenter (*Offender's Isolation Centre*) i sådana fall. Om det saknas plats på särskilda isoleringscenter får administrativa straff lagligen avtjänas på de tillfälliga förvarsanläggningarna, och så sker frekvent. Dock placeras de som dömts till administrativa straff och de som inväntar rättegång i olika celler.⁹⁸ En källa anger att det enbart är i Minsk som det finns särskilda anläggningar (OIC) för administrativ arrest. I övriga landet placeras administrativt dömda på häkten eller särskilda platser på fängelseområdena.⁹⁹

Administrativa straff kan utdömas för upp till 30 dagar.¹⁰⁰ Det är vanligt att personer döms för olika förseelser i följd, vilket innebär att en ny straffperiod påbörjas direkt efter en annan, utan frigivning emellan.¹⁰¹ Det rapporteras om personer som suttit i administrativ arrest i flera månader i sträck.¹⁰² Den administrativa strafflagstiftningen har sedan länge också använts som repressionsmedel mot MR-aktivister och politiskt oppositionella, bland annat eftersom det är lättare att frihetsberöva en person för en administrativ förseelse jämfört med ett brott enligt strafflagen, vars regler om t.ex. tidsfrister är annorlunda.¹⁰³

Förhållandena för administrativt gripna har historiskt sett präglats av dåliga levnadsförhållanden, utan att det rapporterats om någon förbättring.¹⁰⁴ Faciliteterna är i regel gamla och vattenkvaliteten beskrivs som undermålig på vissa anläggningar. De intagna nekas därtill på vissa anläggningar att ta emot matpaket, en trend som

⁹⁶ Förenta nationerna, Human Rights Council, Situation of human rights in Belarus in the run-up to the 2020 presidential election and in its aftermath, 2024-03-25, [url](#), s. 8–10

⁹⁷ Viasna, "The whole floor was covered in my blood." Former detainee speaks of torture, 2023-01-02, [url](#); Viasna/Fidh/OSCE, Conditions of Detention in the Republic of Belarus, 2008-10-01, [url](#), sid. 17

⁹⁸ Mikola Dziadok, Как вести себя в ИВС\ЦИП, 2020-06-06, [url](#); Viasna, "She used a rag during her period." Former prisoners spoke about the conditions in Belarusian temporary detention facilities, 2024-07-09, [url](#); Belarus, Lagstiftande församling, Lagen om förfarandet och villkoren för frihetsberövande av personer (i förvar), [url](#)

⁹⁹ Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Human Constanta, 2025-02-05

¹⁰⁰ Sveriges ambassad i Minsk, e-post, 2024-11-21

¹⁰¹ Viasna, "The whole floor was covered in my blood." Former detainee speaks of torture, 2023-01-02, [url](#); Right to Defence, Administrative Arrest as a Prelude to a Criminal Case: What the State Violates, 2024-02-19, [url](#)

¹⁰² Viasna, At least 2,000 arrested: results of administrative prosecution in 2023, 2024-01-12, [url](#); Right to Defence, Administrative Arrest as a Prelude to a Criminal Case: What the State Violates, 2024-02-19, [url](#)

¹⁰³ Viasna, "The whole floor was covered in my blood." Former detainee speaks of torture, 2023-01-02, [url](#); Viasna/Fidh/OSCE, Conditions of Detention in the Republic of Belarus, 2008-10-01, [url](#), s. 15–18; Viasna, At least 310 detainees: results of administrative prosecution in January, 2024-02-07, [url](#); Prison Insider, Belarus, Physical integrity, 2017, [url](#); Right to Defence, Administrative Arrest as a Prelude to a Criminal Case: What the State Violates, 2024-02-19, [url](#)

¹⁰⁴ Viasna/Fidh/OSCE, Conditions of Detention in the Republic of Belarus, 2008-10-01, [url](#), s. 15–18

fortgår sedan coronapandemin.¹⁰⁵ Det förekommer också att frihetsberövade isoleras utan möjlighet till korrespondens med utomstående.¹⁰⁶ Normalt tillåts en timmes promenad om dagen.¹⁰⁷ Medicinsk vård för personer i administrativ arrest beskrivs som undermålig, och ibland nekats vård helt. Paket som sänds till de intagna genomsöks och enbart medicin delas ut.¹⁰⁸ I administrativ arrest ges inte heller någon möjlighet till rättsligt stöd.¹⁰⁹

Enligt Viasna påverkas förhållandena av huruvida man dömts för en politisk eller icke-politisk administrativ förseelse. Fångar från dessa två kategorier placeras i olika celler och under olika villkor. Icke-politiska fångar erbjuds t.ex. mer mat och utsätts för färre restriktioner. Cellerna blir inte heller överbelagda på samma sätt som för politiska fångar.¹¹⁰ Denna bild delas av företrädare för Human Constanta som också beskriver att de generella förhållandena i administrativ arrest är dåliga, men att situationen för politiska fångar, som placeras i vad som benämns som ”kontrollceller”, är betydligt sämre.¹¹¹ För politiska fångar rapporteras om kraftiga överbeläggningar och undermåliga sanitära och fysiska förhållanden, vilket inkluderar nekandet av madrass, hygienprodukter, duschmöjligheter och promenader. Politiska fångar har även nekats t.ex. papper och penna, vilket förhindrat dem från att skriftligt överklaga placeringen, samt förbjudits ytterkläder i cellen, vilket övriga fångar tillåts ha.¹¹² I de så kallade kontrollcellerna för politiskt dömda beskrivs därtill att ljuset ständigt är påslaget.¹¹³

Enligt rapportering förekommer fysiskt och psykiskt våld även i administrativa arrester generellt, och det finns uppgifter om användande av tortyrliknande metoder, såsom elchockpistol.¹¹⁴ Frihetsberövade lever därtill i stor osäkerhet kring om de kommer frigges eller dömas på nytt efter att strafftiden avtjänats, vilket tenderar att meddelas mycket kort in på frigivning och förvärrar den psykiska påfrestningen.¹¹⁵

¹⁰⁵ Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

¹⁰⁶ Right to Defence, Administrative Arrest as a Prelude to a Criminal Case: What the State Violates, 2024-02-19, [url](#)

¹⁰⁷ Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

¹⁰⁸ Prison Insider, Belarus, The penitentiary system, 2017, [url](#); Viasna, "The whole floor was covered in my blood." Former detainee speaks of torture, 2023-01-02, [url](#)

¹⁰⁹ Right to Defence, Administrative Arrest as a Prelude to a Criminal Case: What the State Violates, 2024-02-19, [url](#)

¹¹⁰ Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

¹¹¹ Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Human Constanta, 2025-02-05

¹¹² Viasna, At least 2,000 arrested: results of administrative prosecution in 2023, 2024-01-12, [url](#); Viasna, "The whole floor was covered in my blood." Former detainee speaks of torture, 2023-01-02, [url](#); Viasna, "She used a rag during her period." Former prisoners spoke about the conditions in Belarusian temporary detention facilities, 2024-07-09, [url](#); Human Rights Watch, BAHRL & Right to Defence, "I Swear to Fulfill the Duties of Defense Lawyer Honestly and Faithfully" Politically Motivated Crackdown on Human Rights Lawyers in Belarus, maj 2024, [url](#); Prison Insider, Belarus, Physical integrity, 2017, [url](#); Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Human Constanta, 2025-02-05

¹¹³ Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Human Constanta, 2025-02-05

¹¹⁴ Viasna, "The whole floor was covered in my blood." Former detainee speaks of torture, 2023-01-02, [url](#); Prison Insider, Belarus, The penitentiary system, 2017, [url](#)

¹¹⁵ Right to Defence, Administrative Arrest as a Prelude to a Criminal Case: What the State Violates, 2024-02-19, [url](#)

Det förekommer att personer i administrativ arrest påtvingas arbete, exempelvis med avfallssortering på soptippar. De förväntas även arbeta internt med städ, tvätt och disk.¹¹⁶

3.5 Häkten

En person kan placeras i häkte som längst i 18 månader efter formella brottsanklagelser.¹¹⁷ Långa häktetider utöver det tillåtna tycks dock vara vanligt och det förekommer att häktetider förlängs i flera år genom att nya utredningar öppnas efter varandra, något som är vanligast för häktade med politiska förtecken. Två intervjuade källor uttrycker dock att användandet av långa häktetider sannolikt förekommer även för icke-politiska brott. Belarus har ett borgenssystem, men enligt USDOS är det inte fungerande och i princip alla som grips placeras i häkte.¹¹⁸ Enligt en lagstiftningsförändring räknas häktetiden normalt av från det senare dömda straffet. Det finns dock exempel på när detta inte skett.¹¹⁹

Enligt uppgifter från 2004 beslutas regimen i häkte av de ansvariga utredarna som kan införa vilka restriktioner de vill, särskilt vad avser den häktades möjlighet till kontakt med omvärlden.¹²⁰ Regimen är inte möjlig att överklaga.¹²¹

Då häktessystemet är underordnat inrikesministeriet är häktespersonalen inte separerad från de som leder brottsutredningen. Systemet undergräver rätten till ett effektivt försvar och gör det lättare att få fram erkännanden genom att använda tortyr eller andra former av illabehandling.¹²² Enligt lag ska häktade personer omgående få tillgång till advokat, en rättighet som myndigheterna dock ofta underlåtit att garantera för högprofilerade politiska fångar.¹²³

Enligt företrädare för Sveriges ambassad i Minsk har häktesfaciliteterna troligtvis generellt låg standard.¹²⁴ Förhållandena i häkte har även beskrivits som inhumana och situationen bedöms ha förvärrats efter massarresteringarna år 2020.¹²⁵ Företrädare för Viasna anger att häktesförhållandena för politiska och icke-politiska

¹¹⁶ Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

¹¹⁷ USDOS, 2022 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus, 2023-03-27, [url](#), s. 10; Unfreedom Factory, The secrets of Belarus' prison system everyone should know [Youtube], [url](#);

¹¹⁸ USDOS, 2022 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus, 2023-03-27, [url](#), s. 9–10; Unfreedom Factory, The secrets of Belarus' prison system everyone should know [Youtube], [url](#); Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31; Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15; Storbritannien, Utrikesdepartementet, Guidande: Arrested or detained in Belarus, 2024-03-13, [url](#)

¹¹⁹ Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31; Unfreedom Factory, The secrets of Belarus' prison system everyone should know [Youtube], [url](#); USDOS, 2023 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus, 2024-04-22, [url](#), s. 12–13

¹²⁰ UN Economic and Social Council, Report of the Working Group on Arbitrary Detention Addendum, Mission to Belarus, 2004-11-25, [url](#), s. 15

¹²¹ UN Economic and Social Council, Report of the Working Group on Arbitrary Detention Addendum, Mission to Belarus, 2004-11-25, [url](#), s. 10-11

¹²² UN Economic and Social Council, Report of the Working Group on Arbitrary Detention Addendum, Mission to Belarus, 2004-11-25, [url](#), s. 15; Viasna/Fidh/OSCE, Conditions of Detention in the Republic of Belarus, 2008-10-01, [url](#), s. 24; Gulag Echoes, Judith Pallot, What awaits convicted protesters sentenced to the Zona in Belarus, 2020-11-20, [url](#)

¹²³ USDOS, 2023 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus, 2024-04-22, [url](#), s. 10

¹²⁴ Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31

¹²⁵ Gulag Echoes, Judith Pallot, What awaits convicted protesters sentenced to the Zona in Belarus, 2020-11-20, [url](#)

häktade är likvärdiga. Det vittnas om kraftiga överbeläggningar, hårda förhållanden med rigida restriktioner för besök och kontakt med anhöriga samt brist på aktiviteter. Det kan vara stor skillnad på häktescellerna, till exempel avseende tillgången till dagsljus. Häktesavdelningarna använder detta i påverkanssyfte och en häktad som klagat mycket placeras troligen i en sämre cell. Flertalet faciliteter beskrivs som undermåliga i standard med stora sanitetsbrister (mögel, fukt, smuts och bristfälliga tvätt- och toalettmöjligheter). Maten håller låg standard och matpaket från anhöriga är därför mycket viktiga. Den medicinska vården beskrivs som otillfredsställande och det är svårt att få förskrivna läkemedel till sig, även om läkemedel utifrån kan tillåtas.¹²⁶ Den huvudsakliga medicinska kontakten för fångar sker med utredarna, som saknar medicinsk kompetens, vilket riskerar att leda till att sjukdomstillstånd inte upptäcks eller upptäcks för sent.¹²⁷ Häktade tillåts viss fritidsaktivitet och en timmes promenad om dagen.¹²⁸

Häktet ”Okrestina” i Minsk är okänt för att ha bland de sämsta förhållandena i landet.¹²⁹ Samtidigt finns exempel på ett annat häkte¹³⁰ i Minsk som omlokaliseras under 2024 vars nya faciliteter i huvudsak beskrivs ha högre standard, även om vissa klagomål fortfarande existerar, bl.a. rörande överbeläggning.¹³¹

Häktet ”Amerikanka” i Minsk lyder under KGB och där placeras personer som utreds av säkerhetstjänsten, vilket inkluderar fall som rör statliga intressen eller misstänkta mördare, drog- och vapenaffärer eller storskaliga fall av förskingring.¹³² Häktet kännetecknas bland annat av en högre nivå av isolering och kontroll, men även en högre standard än de häkten som lyder under inrikesministeriet.¹³³ Enligt Sveriges ambassad i Minsk beskrivs de fysiska förhållandena i KGB:s häkte som acceptabla.¹³⁴ Det förekommer dock rapportering om användande av tortyr i KGB:s häkte, bland annat genom brukande av fysiskt våld och elchockvapen. Det rapporteras också om att personer nekats medicinskt vård och sovplats samt att utredningar genomförs utan juridiskt ombud närvarande.¹³⁵

Kvinnor och män placeras på samma häkten men i olika celler. Det har rapporterats om anklagelser om könsbaserat våld och illabehandling av kvinnor i häkte, och att häktesadministrationen varit delaktig i att dölja övergrepp. Det rapporteras att

¹²⁶ UN Economic and Social Council, Report of the Working Group on Arbitrary Detention Addendum, Mission to Belarus, 2004-11-25, [url](#), s. 15-16; Gulag Echoes, Judith Pallot, What awaits convicted protesters sentenced to the Zona in Belarus, 2020-11-20, [url](#); Viasna/Fidh/OSCE, Conditions of Detention in the Republic of Belarus, 2008-10-01, [url](#), s. 22, 26; Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

¹²⁷ Viasna, "Healthcare in prison is a black mirror that each of us has looked into", 2023-12-04, [url](#)

¹²⁸ Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

¹²⁹ OMCT, Russian NGO Committee against Torture, Contribution to the List of Issues Prior to the Submission of the Sixth Periodic Report of Belarus, januari 2021, [url](#), s. 8

¹³⁰ Häkte nr. 1.

¹³¹ Viasna, "In summer, it's like a greenhouse." A former prisoner spoke about the new pre-trial detention center near Minsk, 2024-07-11, [url](#); Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31

¹³² Viasna/Fidh/OSCE, Conditions of Detention in the Republic of Belarus, 2008-10-01, [url](#), s. 22-23

¹³³ Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020-2021, Monitoring report, 2022, [url](#), s. 14-15; Prison Insider, Belarus, The penitentiary system, 2017, [url](#)

¹³⁴ Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31

¹³⁵ Prison Insider, Belarus, The penitentiary system, 2017, [url](#)

kvinnor utsätts för kroppsvisitering av manlig personal, samt att det förekommer brist på avskildhet vid toalettbesök.¹³⁶

Vid brott mot häktesreglerna eller disciplinbrott kan en häktad placeras i straffcell/isoleringscell, vilket är en enskild cell med betonggolv och en väggmonterad träsäng där det inte går att sitta ner under dagtid. Tillgången till mat minskas och personen isoleras helt från omvärlden. I praktiken brukas isoleringscell för en vid rad av brott eller förseelser, särskilt mot politiskt häktade. Vistelsen i isoleringscell får som längst vara i tio dagar och innan straffet utmäts måste den frihetsberövade undersökas av en läkare som avgör om personen kommer klara av att vistas i isoleringscell. Det är okänt hur sådana undersökningar går till och om de påverkar placeringsbeslutet.¹³⁷ Viasna rapporterade år 2008 att brukandet av isoleringscell är även vanligt förekommande på KGB:s häkte, särskilt för kvinnor. Användandet kan vara ett sätt att pressa de häktesplacerade.¹³⁸

3.6 Kolonisystemet

Placering i straffkoloni är ett vanligt straff i Belarus och samtliga kolonier lyder under inrikesministeriet. För placering av kvinnor och minderåriga på koloni, se kapitel [4.1](#) och [4.2](#).¹³⁹

Det som skiljer straffkolonierna åt är i huvudsak olika strikt regim (generell, förhöjd och strikt regim). Personer under olika regim kan även avtjäna sitt straff på samma koloni. Det sker ingen uppdelning i ålder eller hälsostatus på kolonierna och äldre personer liksom personer med funktionsnedsättningar finns på samtliga kolonityper.¹⁴⁰ Straffkolonierna är dock i huvudsak uppdelade mellan fångar som inte tidigare avtjänat något straff och de som tidigare straffats.¹⁴¹ Förstagångsförbrytare placeras generellt på någon av de mindre strikta straffkolonierna.¹⁴²

Enligt Gulag Echoes fungerar straffkolonierna utifrån kvarlevande sovjetiska principer. Fångar indelas generellt i olika avdelningar (*otryad*), vilka utgör både ett fysiskt område och en social formation bestående av ett antal fångar som sover, äter, samlas, marscherar till arbetet samt umgås och deltar i övriga insatser tillsammans. Fångar utvärderas utifrån arbetsförmåga, kunskaper, förmågor och hälsostatus, men också utifrån huruvida de bedöms vara konformister eller regelbrytare (*narushitel*). Fångar ur den sistnämnda kategorin utsätts för förnedrande arbetsuppgifter och vid

¹³⁶ FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (OHCHR), Belarus: Experts deplore blatant lack of accountability for ill-treatment of women in detention, 2025-01-29, [url](#)

¹³⁷ Mediazona Belarus, Punishment cell, solitary confinement, punishment cell - what is it? How political prisoners who are already behind bars are punished, 2023-06-28, [url](#); Viasna/Fidh/OSCE, Conditions of Detention in the Republic of Belarus, 2008-10-01, [url](#), s. 25

¹³⁸ Viasna/Fidh/OSCE, Conditions of Detention in the Republic of Belarus, 2008-10-01, [url](#), s. 22

¹³⁹ Belarusian Tourma, What is the difference between a colony and a prison? We talk about places of detention in Belarus, 2019-09-16, [url](#)

¹⁴⁰ Belarusian Tourma, What is the difference between a colony and a prison? We talk about places of detention in Belarus, 2019-09-16, [url](#)

¹⁴¹ Belarusian Tourma, What is the difference between a colony and a prison? We talk about places of detention in Belarus, 2019-09-16, [url](#); Gulag Echoes, Judith Pallot, What awaits convicted protesters sentenced to the Zona in Belarus, 2020-11-20, [url](#)

¹⁴² Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31

vägran att utföra dessa sänds de till en striktare avdelning. Att bryta mot interna regler leder också till andra typer av bestraffningar.¹⁴³

Systemet präglas av hierarkier där fångar som är lojala med fängelseadministrationen kan tilldelas en organisatorisk position inom sin avdelning (*zavkhoz*). Dessa fångar tar i praktiken den roll som fångvaktare annars skulle ha haft och utgör en länk mellan fångar och personal. De får den högsta makten bland de intagna. Systemet är avsett som ett instrument för att ingjuta en ansvarskänsla hos de intagna, men enligt vittnesmål möjliggör det snarare för mobbning och andra former av illa-behandling.¹⁴⁴

3.6.1 Bosättningskolonier

Bosättningskolonierna har den minst strikta regimen i kolonisystemet där dömda kan röra sig fritt på koloniområdet och tillåts röra sig i närliggande stad under övervakning av en vakt. De får använda vanliga kläder och mobiltelefon, dock utan internet. Det finns inga begränsningar i antalet besök eller försändelser utifrån. Det finns även möjlighet att gå särskild distansutbildning.¹⁴⁵ De dömda är självförsörjande och lagar sin egen mat. De arbetar på koloniområdet men har också möjlighet att söka arbete i närområdet där lönerna är högre. Liksom på övriga anläggningar dras en summa av från lönen för uppehälle i kolonin.¹⁴⁶

På bosättningskolonier placeras personer som begått brott av försummelse, som exempelvis trafikbrott. Även fångar som på de andra kolonierna uppfört sig väl kan få avtjäna en del av sitt straff på en bosättningskoloni.¹⁴⁷

3.6.2 Öppna straffkolonier

Öppna straffkolonier har en mindre strikt regim än vanliga straffkolonier. De delas upp i två undergrupper beroende på om fången tidigare avtjänat straff eller inte. 24 kolonier är avsatta för män och 5 för kvinnor.¹⁴⁸

Boendet består av baracker med sovsalar med våningssängar och delat kök, och de sanitära förhållandena rapporteras vara dåliga.¹⁴⁹ Det finns ett arbetskrav och de flesta arbetar på statligt ägda företag, inom industrin eller inom jordbruket. Företrädare för Viasna beskriver förhållandena på dessa kolonier som förskräckliga och att

¹⁴³ Gulag Echoes, Judith Pallot, What awaits convicted protesters sentenced to the Zona in Belarus, 2020-11-20, [url](#)

¹⁴⁴ Gulag Echoes, Judith Pallot, What awaits convicted protesters sentenced to the Zona in Belarus, 2020-11-20, [url](#)

¹⁴⁵ Sveriges ambassad i Minsk, e-post, 2024-11-21

¹⁴⁶ Sveriges ambassad i Minsk, e-post, 2024-11-21; Viasna, More than 34 thousand prisoners: the geography of prisons, colonies and LTPs in Belarus, 2016-12-21, [url](#); Just arrived, Тюрмы Беларусі, odaterad, [url](#)

¹⁴⁷ Belarusian Tourma, What is the difference between a colony and a prison? We talk about places of detention in Belarus, 2019-09-16, [url](#); Gulag Echoes, Judith Pallot, What awaits convicted protesters sentenced to the Zona in Belarus, 2020-11-20, [url](#); Just arrived, Тюрмы Беларусі, odaterad, [url](#)

¹⁴⁸ Friedrich Ebert Stiftung, Forced Labor in Belarus, December 2021, [url](#) s. 6; Sveriges ambassad i Minsk, e-post, 2024-11-21

¹⁴⁹ Viasna, "It should have been a restriction of freedom, not a deprivation." How political prisoners live in open-type correctional institutions, 2024-03-14, [url](#)

det utförs ett hårt arbete mot mycket liten betalning.¹⁵⁰ Fångarna rör sig ofta oövervakade och utan uniform mellan sin arbetsplats och kolonin.¹⁵¹ På de öppna straffkolonierna finns också ett kollektivt krav att på fritiden sköta städning och underhåll på kolonin, vilket ökar arbetsbördan ytterligare.¹⁵²

På kolonin finns regler om dagliga rutiner och fångarna har rörelsescheman som inspekteras. Därutöver har fångarna relativ frihet och får t.ex. besöka närliggande städer för att handla på fritiden. Denna rättighet beaktas dock inte alltid, framförallt inte för politiska fångar.¹⁵³ Politiska fångar åläggs även vissa krav, såsom att dela sin geografiska position och ha videosamtal med sin övervakare vid givna tillfällen under arbetspasset. De måste också närvara på regelbundna ideologiska föreläsningar, samt åläggs att se nyheter på statlig tv.¹⁵⁴

3.6.3 Straffkolonier

Straffkolonierna har den striktaste regimen i kolonisystemet. De är ofta placerade i mindre samhällen och består av avdelningar i form av baracker med sovsalar och gemensamma ytor. På kolonierna finns avdelningar med olika strikt regim. En avdelning består av cirka hundra personer, och en koloni kan bestå av tio till tolv avdelningar.¹⁵⁵ Fångarna får generellt sett inte lämna området.¹⁵⁶

Dagsrutinerna på koloni är strikta med tydliga tider för måltider, arbete och fritid.¹⁵⁷ Det finns olika typer av fritidsaktiviteter och viss möjlighet till utbildning. Vissa fångar tillåts även använda mobiltelefon.¹⁵⁸ Det finns en butik på kolonierna där fångarna kan köpa förnödenheter. Köpesumman en fånge får använda varierar och kan minskas som del i ett straff för regelbrott.¹⁵⁹ Fångarna får ta emot besök, men längden och frekvensen av dessa avgörs av vilken regim den intagna lyder under samt av hur väl fången uppfört sig.¹⁶⁰

¹⁵⁰ Viasna, "It should have been a restriction of freedom, not a deprivation." How political prisoners live in open-type correctional institutions, 2024-03-14, [url](#); Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

¹⁵¹ Viasna/Fidh/OSCE, Conditions of Detention in the Republic of Belarus, 2008-10-01, [url](#), s. 30

¹⁵² Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020–2021, Monitoring report, 2022, [url](#), s. 23 ff

¹⁵³ Viasna, "It should have been a restriction of freedom, not a deprivation." How political prisoners live in open-type correctional institutions, 2024-03-14, [url](#); Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

¹⁵⁴ Viasna, "It should have been a restriction of freedom, not a deprivation." How political prisoners live in open-type correctional institutions, 2024-03-14, [url](#); Viasna, More than 34 thousand prisoners: the geography of prisons, colonies and LTPs in Belarus, 2016-12-21, [url](#)

¹⁵⁵ Viasna/Fidh/OSCE, Conditions of Detention in the Republic of Belarus, 2008-10-01, [url](#), s. 30; Mediazona Belarus, Punishment cell, solitary confinement, punishment cell - what is it? How political prisoners who are already behind bars are punished, 2023-06-28, [url](#); Gulag Echoes, Judith Pallot, What awaits convicted protesters sentenced to the Zona in Belarus, 2020-11-20, [url](#); Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

¹⁵⁶ Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

¹⁵⁷ Mediazona Belarus, Punishment cell, solitary confinement, punishment cell - what is it? How political prisoners who are already behind bars are punished, 2023-06-28, [url](#)

¹⁵⁸ Belarusian Tourma, What is the difference between a colony and a prison? We talk about places of detention in Belarus, 2019-09-16, [url](#); Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020-2021. Monitoring report, 2022, [url](#), s. 41

¹⁵⁹ Viasna, Belarusian political prisoners in high-security prisons: pressure intensifies, 2024-12-06, [url](#)

¹⁶⁰ Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15; Viasna, Report on the Results of Monitoring Places of Detention in Belarus, 2015, [url](#), s. 64 ff

De intagna måste lyda kolonins interna regler, vilka är detaljerade och styr alla delar av kolonilivet. Brott mot reglerna bestraffas, varvid en rad olika åtgärder kan appliceras, alltifrån en varning till placering i ensamcell eller isoleringscell.¹⁶¹ Fångnen kan också placeras under en striktare regim, tvingas att städa eller sändas till fängelse. Det finns även risk att ett brottmål inleds och vid fällande dom förlängs det redan påbörjade straffet, en praktik som tycks vara frekvent oavsett typ av brott. Fångnar kan också berövas vissa rättigheter som t.ex. att ta emot besök, paket och pengatransaktioner. Det förefaller vara mycket lätt att bryta mot reglerna eftersom dessa kan vara oklara, och straff utdelas för mycket små förseelser.¹⁶²

Kolonierna beskrivs ha olika standard, där somliga är modernare och bättre utrustade än andra.¹⁶³ Boytan per fånge är generellt mindre än standarden i europeiska fängelser.¹⁶⁴ De sanitära förhållandena på straffkolonier beskrivs som undermåliga. Då det finns begränsat antal duschar, toaletter och tvättmöjligheter, och samtliga fångar har samma tidsscheman, blir det ofta mycket trångt och möjligheten att upprätthålla personlig hygien begränsas därmed. Anhöriga måste dessutom bistå fångarna med sängkläder och skor.¹⁶⁵ Generellt beskrivs fångarna få näringsfattig mat på kolonierna, vilket i ett längre perspektiv ofta leder till näringsbrist och sjukdomar. Matpaket utifrån är därför mycket viktiga för fångarna.¹⁶⁶

Våld gentemot intagna ifrån administrationen eller andra fångar är vanligt förekommande.¹⁶⁷ Icke-politiska fångar tycks enligt en källa möta mindre påtryckningar, men utsätts likväl ofta för förnedrande behandling.¹⁶⁸

Den medicinska omvårdnaden på straffkoloni beskrivs som undermålig. Det är svårt att få adekvat vård, tandvård och tillgång till medicin, och medicinpaket från anhöriga är därför viktiga. Kroniska sjukdomar ges ofta inte rätt behandling och vårdpersonalen som finns tillgänglig har ofta låg utbildning. På vissa kolonier finns sjukhus, annars ges möjlighet att föras till stadssjukhuset i närheten. Sveriges ambassad i Minsk bekräftar bilden av svårigheten att få adekvat sjukvård på straffkoloni, framförallt för politiska fångar. Systemet för att söka vård på en koloni har kritiserats av experter eftersom den mesta kontakten sker mellan en sjuk fånge och ansvarig utredare som saknar medicinsk kompetens. Det finns inte heller några generella undantag från arbetskravet för sjuka personer, och ingen möjlighet erbjuds

¹⁶¹ Belarusian Tourma, What is the difference between a colony and a prison? We talk about places of detention in Belarus, 2019-09-16, [url](#); Viasna/Fidh/OSCE, Conditions of Detention in the Republic of Belarus, 2008-10-01, [url](#), s. 30

¹⁶² Belarusian Tourma, What is the difference between a colony and a prison? We talk about places of detention in Belarus, 2019-09-16, [url](#); Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020-2021. Monitoring report. 2022, [url](#), s. 40, 48; Viasna; Ruslan Akostka: "What is happening in the Belarusian penal colonies is torture", 2024-10-04, [url](#); Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

¹⁶³ Unfreedom Factory, The secrets of Belarus' prison system everyone should know [Youtube], [url](#)

¹⁶⁴ Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020-2021. Monitoring report. 2022, [url](#), s. 23 ff

¹⁶⁵ Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

¹⁶⁶ Viasna, "People are forced to leave the country." What did a Viasna human rights defender say at the OSCE conference, 2024-10-08, [url](#); Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

¹⁶⁷ Unfreedom Factory, The secrets of Belarus' prison system everyone should know [Youtube], [url](#); Viasna, "People are forced to leave the country." What did a Viasna human rights defender say at the OSCE conference, 2024-10-08, [url](#)

¹⁶⁸ Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

att vila under dagen.¹⁶⁹ Om en intagen blir allvarligt sjuk under strafftiden kan hen enligt lag frigges tidigare eller få ett mildare straff. I praktiken tillämpas detta dock sällan.¹⁷⁰

Politiska fångar på koloni utmärks med en gul markering på bröstet. Förhållandena för dessa fångar är särskilt svåra och de behandlas ofta sämre än andra. Det är vanligt att de nekas telefonsamtal, besök och försändelser. Många politiska fångar hålls isolerade, delvis som ett led i att andra fångar som eventuellt släpps fria inte ska kunna tala om den politiska fångens situation eller existens. Övriga intagna riskerar att straffas för kontakt med politiska fångar, särskilt dem med hög profil, vilket gör att denna typ av fångar isoleras ytterligare. Politiska fångar anklagas och straffas också oftare för brott mot de interna reglerna.¹⁷¹ Det framhålls att koloniledningen har uppdrag att försämra situationen framförallt för politiska fångar. Enligt företrädare för Utrikesdepartementet betyder det dock inte att situationen för icke-politiska fångar är särskilt bra.¹⁷²

Isolering som straff vid regelbrott används för samtliga fångar på kolonierna, och hänsyn tas inte till exempelvis ålder eller funktionsnedsättning.¹⁷³ Användandet av isoleringscell som straff tycks öka och koloniledningarna verkar utnyttja isolering allt mer arbiträrt för att knäcka personer med psykologiska men som följd.¹⁷⁴

Isoleringscell (även straffcell eller *shizo*) är en mycket liten fängelsecell, där fången ofta placeras ensam. Cellen är kall vintertid och mycket varm sommartid. Den är sparsamt möblerad med en säng som fälls upp dagtid. Sängkläder tillhandahålls inte och inga personliga tillhörigheter utöver enkla hygienprodukter tillåts. Fången får inte lämna cellen och ingen kommunikation med eller besök från utomstående tillåts. Inte heller får fången ta emot försändelser eller köpa mat eller andra basala förnödenheter

Koloniadministrationen avgör om fången får arbeta eller inte. En fånge får som längst vistas 10 dagar i isoleringscell, även om det förekommer rapportering om att 30 dagars isolering tillåts. Det förekommer också frekvent att administrationen utfärdar flera rapporter om regelbrott i följd, så att ett nytt isoleringsstraff kan avlösa det tidigare och en fånge de facto kan spendera lång tid isolerad. Denna praktik är

¹⁶⁹ Unfreedom Factory, The secrets of Belarus' prison system everyone should know [Youtube], [url](#); Viasna, "People are forced to leave the country." What did a Viasna human rights defender say at the OSCE conference, 2024-10-08, [url](#); Viasna, "Healthcare in prison is a black mirror that each of us has looked into", 2023-12-04, [url](#); Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

¹⁷⁰ Belarusian Tourma, What is the difference between a colony and a prison? We talk about places of detention in Belarus, 2019-09-16, [url](#)

¹⁷¹ Viasna, Belarusian political prisoners in high-security prisons: pressure intensifies, 2024-12-06, [url](#); Unfreedom Factory, The secrets of Belarus' prison system everyone should know [Youtube], [url](#); Viasna, "People are forced to leave the country." What did a Viasna human rights defender say at the OSCE conference, 2024-10-08, [url](#); Viasna, Belarusian political prisoners in high-security prisons: pressure intensifies, 2024-12-06, [url](#); FN, Human Rights Council, Situation of human rights in Belarus in the run-up to the 2020 presidential election and in its aftermath, 2024-03-25, [url](#) s. 8–10; Viasna; Ruslan Akostka: "What is happening in the Belarusian penal colonies is torture", 2024-10-04, [url](#)

¹⁷² Samtal med företrädare för Utrikesdepartementet, 2024-11-13

¹⁷³ Viasna, Ruslan Akostka: "What is happening in the Belarusian penal colonies is torture", 2024-10-04, [url](#)

¹⁷⁴ Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31

särskilt vanlig gentemot politiska fångar.¹⁷⁵ I teorin kan en placering i isoleringscell överklagas men detta försvåras bland annat av att de intagna varken får papper eller penna att skriva överklagan på.¹⁷⁶

Placering i ett celliknande rum är en annan form av isoleringsstraff som får uppgå till högst sex månader. Flera fångar kan vara i samma rum samtidigt. Rummet är möblerat på samma sätt som i isoleringscellen, men förhållandena beskrivs som något mildare. Fångarna får också gå ut på en halvtimmes promenad dagligen och har färre restriktioner. De intagna får även ta med vissa personliga tillhörigheter. Inte alla isolerade får arbeta, men om det sker så separeras dessa fångar från övriga fångar i kolonin.¹⁷⁷

Placering på en säker bostadsenhet (*Secure Housing Unit*) avser politiska fångar som anklagas för att systematiskt ha brutit mot reglementet. Det rapporteras dock om politiska fångar som placeras här direkt vid ankomst till kolonin. Placeringen på en säker bostadsenhet får uppgå till som mest sex månader. Placerade i dessa enheter får lov att handla i butiken på kolonin, ta emot ett paket under placeringstiden och promenera en halvtimme dagligen. De intagna får också lov att ha kontakt med familj, men denna stoppas ofta med hänvisning till censur. En säker bostadsenhet beskrivs som mindre cellutrymmen med enkel inredning. Vid kallt väder tillåts endast minimal värme och kölden påverkar de intagna både fysiskt och psykiskt och gör det näst intill omöjligt att vara stilla och svårt att sova.¹⁷⁸

3.7 Fängelser

Fängelse är den strängaste formen av frihetsberövande i Belarus.¹⁷⁹ Landets tre fängelser har två olika säkerhetsnivåer, hög och maximal säkerhet.¹⁸⁰ Vid ankomst placeras fången i maximal säkerhetsnivå och kan först efter sex månader placeras i den lägre säkerhetsnivån. Gravida kvinnor, personer med barn och personer med viss funktionsnedsättning får dock inte placeras under maximal säkerhetsnivå. Det interna reglementet för fångelset avgör vilka rättigheter och restriktioner en fånge har.¹⁸¹

Vid överträdelser av fångsreglerna kan en fånge fråntas sina rättigheter av fångelseadministrationen. En fånge kan också placeras i isoleringscell som straff, och

¹⁷⁵ Viasna, Belarusian political prisoners in high-security prisons: pressure intensifies, 2024-12-06, [url](#); Mediazona Belarus, Punishment cell, solitary confinement, punishment cell - what is it? How political prisoners who are already behind bars are punished, 2023-06-28, [url](#)

¹⁷⁶ Mediazona Belarus, Punishment cell, solitary confinement, punishment cell - what is it? How political prisoners who are already behind bars are punished, 2023-06-28, [url](#); FN, Human Rights Council, Situation of human rights in Belarus in the run-up to the 2020 presidential election and in its aftermath, 2024-03-25, [url](#), s. 8-10; Unfreedom Factory, The secrets of Belarus' prison system everyone should know [Youtube], [url](#)

¹⁷⁷ Mediazona Belarus, Punishment cell, solitary confinement, punishment cell - what is it? How political prisoners who are already behind bars are punished, 2023-06-28, [url](#)

¹⁷⁸ Viasna, Belarusian political prisoners in high-security prisons: pressure intensifies, 2024-12-06, [url](#)

¹⁷⁹ Belarusian Tourma, What is the difference between a colony and a prison? We talk about places of detention in Belarus, 2019-09-16, [url](#)

¹⁸⁰ Viasna, Belarusian political prisoners in high-security prisons: pressure intensifies, 2024-12-06, [url](#)

¹⁸¹ Viasna, Belarusian political prisoners in high-security prisons: pressure intensifies, 2024-12-06, [url](#); Mediazona Belarus, Punishment cell, solitary confinement, punishment cell - what is it? How political prisoners who are already behind bars are punished, 2023-06-28, [url](#); Viasna, Report on the Results of Monitoring Places of Detention in Belarus, 2015, [url](#), s. 64 ff

vid flertalet överträdelse kan nytt brottmål initieras eller strafflängden ökas. Domstolen kan också besluta om placering i en högre säkerhetsnivå.¹⁸² Den belarusiska brottsbalken möjliggör dubbelbestraffning av fångar som begått disciplinära brott på koloni och som sedan förflyttas till fängelse. Tidigare fångar vittnar om att minsta dåligt uppförande kan leda till oproportionella inskränkningar och även risk att få sitt fängelsestraff förlängt med ett år.¹⁸³

I fängelse finns enskilda eller delade celler med en beräknad yta om 2 kvadratmeter per fånge. Fängslade personer spenderar mestadels tiden i sin cell och äter även sin mat i denna.¹⁸⁴ Politiska och icke-politiska fångar delar ibland celler, men icke-politiska fångar får ofta order om att inte prata med de politiska fångarna. Högprofiletrade politiska fångar anstränger myndigheterna sig dock för att hålla helt isolerade från övriga fångar.¹⁸⁵

Fängelserna i Belarus har generellt dålig standard, exempelvis ofta med undermålig värme, varvid fångar kan behöva ha ytterkläder för att hålla sig varma. Möblemangnet är sparsamt och det finns begränsningar för när en fånge får ligga ned.¹⁸⁶ Tidigare fångar och människorättsgrupper beskriver att fängelserna lider av överbeläggningar. Bilden bekräftas av företrädare från utrikesdepartementet som beskriver att överbeläggning innebär stora umbäranden. Det råder också brist på tillgång till näringsriktig mat och dricksvatten, medicin, varma kläder, hygienprodukter och sängkläder. Det förekommer långa perioder av inlåsning utan möjlighet till motion, dusch eller andra sanitära nödvändigheter. Det är också otillräcklig tillgång till medicinsk vård och akutvård.¹⁸⁷ Det krävs allvarliga sjukdomsbilder för att till slut få vård, men då kan redan allvarliga fysiska men har uppstått. Det finns flera exempel på politiska fångar som inte får den vård de har rätt till.¹⁸⁸ Det finns också kända fall där politiska fångar avlidit eftersom de inte fått adekvat medicinsk vård.¹⁸⁹ Personer med funktionsnedsättning, kroniska sjukdomar och äldre har särskilt svårt att klara av ett fängelsestraff då hänsyn inte tas till deras utsatta situation.¹⁹⁰ USDOS bedömer att fängelseförhållandena i många fall utgör ett hot mot liv och hälsa.¹⁹¹

¹⁸² Viasna, Belarusian political prisoners in high-security prisons: pressure intensifies, 2024-12-06, [url](#); Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020-2021. Monitoring report. 2022, [url](#), s. 48; Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31

¹⁸³ OHCHR, Belarus: Inmate ill-treatment and possible enforced disappearances ongoing concerns, say UN experts, 2024-10-31, [url](#)

¹⁸⁴ Viasna; More than 34 thousand prisoners: the geography of prisons, colonies and LTPs in Belarus, 2016-12-21, [url](#); WMW. By, Колонии, тюрьмы, поселения, 2019-09-18, [url](#)

¹⁸⁵ Samtal med företrädare för Utrikesdepartementet, 2024-11-13

¹⁸⁶ Mediazona Belarus, Punishment cell, solitary confinement, punishment cell - what is it? How political prisoners who are already behind bars are punished, 2023-06-28, [url](#)

¹⁸⁷ USDOS, 2023 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus, 2024-04-22, [url](#), s. 6; Mediazona Belarus, Punishment cell, solitary confinement, punishment cell - what is it? How political prisoners who are already behind bars are punished, 2023-06-28, [url](#); Samtal med företrädare för Utrikesdepartementet, 2024-11-13

¹⁸⁸ Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31

¹⁸⁹ Viasna, Human Rights Situation in Belarus 2023, [url](#), s. 2

¹⁹⁰ Viasna, Human Rights Situation in Belarus 2023, [url](#), s. 2

¹⁹¹ US Department of State (USDOS), 2022 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus, 2023-03-27, [url](#), s. 7

CAT uttryckte 2018 en oro gällande anklagelser om tortyr och illabehandling utförd av brottsbekämpande myndigheter och fängelsepersonal gentemot fångarna.¹⁹² Även om samtliga fångar utsätts för dåliga fängelseförhållanden, illabehandling och tortyr tenderade situationen i fängelserna att vara som sämst för politiska fångar. Det förekom också flest anklagelser om tortyr bland de politiska fångarna.¹⁹³ Fysiskt våld riktar sig dock mot både politiska och icke-politiska fångar och det finns även beskrivet att fysiskt våld kan öka om en intagen lämnar klagomål på behandlingen i fängelse.¹⁹⁴

Det rapporteras om ett utbrett användande av isoleringscell i fängelse, en placering som inte kan överklagas. I fängelse får en intagen som längst sitta tio dagar i isoleringscell. Denna regel kringgås dock lätt genom att fången släpps för några timmar efter avtjänad tid, för att sedan på nytt placeras i isoleringscell för en ny anklagelse om regelöverträdelser. Användandet av isoleringscell drabbar samtliga fångar på fängelserna även om politiska fångar även i detta hänseende drabbas oftare. Tröskeln för förseelser som leder till placering i isoleringscell beskrivs vara mycket låg, framförallt för politiska fångar. Enligt företrädare för Sveriges ambassad i Minsk är det svårt att säga hur systematiskt och frekvent förekommande detta straff är för icke-politiska fångar.¹⁹⁵

Fångar som suttit i isoleringscell i fängelse beskriver en påtaglig psykisk påfrestning och en negativ påverkan på den allmänna hälsan på grund av de kalla och inhumana förhållandena.¹⁹⁶ I Isoleringscell förbjuds all korrespondens samt alla besök och försändelser. Endast en madrass och kudde erbjuds för att sova och fången får ta med handduk, hygienprodukter och mat. En timmes motion om dagen tillåts.¹⁹⁷

Även fångar i fängelse omfattas oftast av arbetskrav. Det finns dock undantag för fångar som nått pensionsålder.¹⁹⁸

¹⁹² Förenta nationernas kommitté mot tortyr (CAT), Concluding observations on the fifth periodic report of Belarus, 2018-06-07, [url](#), s. 6

¹⁹³ USDOS, 2022 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus, 2023-03-27, [url](#), s. 8; USDOS, 2023 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus, 2024-04-22, [url](#), s. 6

¹⁹⁴ Prison Insider, Belarus, The penitentiary system, 2017, [url](#)

¹⁹⁵ RFI, Legalized torture. What is the punishment cell regime - a popular punishment in Belarusian and Russian prisons?, 2024-04-03, [url](#); Förenta nationernas kommitté mot tortyr (CAT), Concluding observations on the fifth periodic report of Belarus, 2018-06-07, [url](#), s. 6; Samtal med företrädare för Utrikesdepartementet, 2024-11-13; Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31

¹⁹⁶ RFI, Legalized torture. What is the punishment cell regime - a popular punishment in Belarusian and Russian prisons?, 2024-04-03, [url](#); Samtal med företrädare för Utrikesdepartementet, 2024-11-13

¹⁹⁷ Mediazona Belarus, Punishment cell, solitary confinement, punishment cell - what is it? How political prisoners who are already behind bars are punished, 2023-06-28, [url](#)

¹⁹⁸ Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15, Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31; Mediazona Belarus, Punishment cell, solitary confinement, punishment cell - what is it? How political prisoners who are already behind bars are punished, 2023-06-28, [url](#);

3.8 Husarrest

Husarrest utgör en möjlig straffåtgärd i Belarus. Det är korrektingsmyndigheterna som beslutar om tiden för husarrest, en process som beskrivs som godtycklig.¹⁹⁹

För personer som inte är funktionsnedsatta eller pensionärer finns ett arbetskrav. Dessa personer får fortsätta sitt vanliga arbete om de har ett sådant eller åläggs finna ett arbete inom 15 dagar. Om de inte hittar ett arbete måste de uppsöka den ”statliga arbetskommittén för sysselsättning och social trygghet” (*the Committee on Labor, Employment and Social Protection*), samt gå på veckovis uppsikt hos polisen. Det finns uppgifter om att även arbetande personer måste följa uppsiktsbeslut. De dömda måste vara hemma på kvällar, nätter och under fritiden, med undantag för två timmar dagligen som får användas till läkarbesök, inköp, apotek-, bank- eller postärenden etc. Även sysslor som att ta ut soporna regleras inom dessa två timmar. De dömda får inte gå ut för nöjes skull, inte dricka alkohol, inte idrotta och inte träffa andra än nära släktingar. En person i husarrest kontrolleras i hemmet av många olika säkerhetsmyndigheter, vilken tid som helst på dygnet. Det förekommer även inspektioner på arbetsplatsen. En vittnesskildring från en person i husarrest på politisk grund beskriver även ett krav på närvaro på veckovisa möten med regimpropaganda och information från statlig belarusisk tv.²⁰⁰

Vid regelbrott tilldelas en varning. Vid upprepade regelbrott utdöms straff såsom indragen rörelsefrihet, böter, placering på en tillfällig förvarsanläggning i 15 dagar, eller justerat straff till förläggning på straffkoloni. Viasna har sett en ökning av domslut som ändrat straffet från husarrest till straffkoloni, framförallt för politiska fångar, sedan sommaren 2024.²⁰¹

3.9 ”Incommunicado”

Det har rapporterats om förekomst av flera fall av fångar som hållits frihetsberövade utan möjlighet att kommunicera med andra, så kallat ”incommunicado”. Dessa fångar isoleras under lång tid utan möjlighet till kontakt med omvärlden. Anhöriga får inte heller kännedom om fångens status. Att hålla politiska fångar incommunicado tycks vara en ökande trend²⁰² Enligt företrädare för svenska

¹⁹⁹ Storbritannien, Utrikesdepartementet, Guidance: Arrested or detained in Belarus, 2024-03-13, [url](#); Viasna, "Not a single person sentenced to home confinement has been let off the hook." Why is home confinement not a ticket to freedom?, 2023-04-27, [url](#); Nasha Niva, Днем и ночью в ожидании «гостей». Как белорусы отбывают «домашнюю химию», 2024-05-03, [url](#)

²⁰⁰ Committee to Protect Journalists, Belarus court sentences 2 journalists to years of house arrest, 2023-01-13, [url](#); Viasna, Home confinement replaced with penal colonies en masse: the reasons and who it affects, 2024-09-12, [url](#); Viasna, "Not a single person sentenced to home confinement has been let off the hook." Why is home confinement not a ticket to freedom?, 2023-04-27, [url](#); Viasna, "They came almost every night": political prisoner speaks about home confinement in Belarus, 2024-07-29, [url](#); Open Democracy, These Belarusian women are marking International Women's Day in prison, 2023-03-07, [url](#); Nasha Niva, Днем и ночью в ожидании «гостей». Как белорусы отбывают «домашнюю химию», 2024-05-03, [url](#)

²⁰¹ Viasna, Home confinement replaced with penal colonies en masse: the reasons and who it affects, 2024-09-12, [url](#); Viasna, "They came almost every night": political prisoner speaks about home confinement in Belarus, 2024-07-29, [url](#); Nasha Niva, Day and night waiting for "guests". How Belarusians Serve "Home Chemistry", 2024-05-03, [url](#)

²⁰² OHCHR, Belarus: Inmate ill-treatment and possible enforced disappearances ongoing concerns, say UN experts, 2024-10-31, [url](#); USDOS, 2023 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus, 2024-04-22, [url](#), s. 10

ambassaden i Minsk rör detta fenomen endast kända politiska fångar.²⁰³ Att icke-politiska fångar skulle hållas incommunicado är enligt Viasna inget som är känt.²⁰⁴

3.10 Dödsdömda

Belarus är det enda land i Europa som verkställer dödsstraff.²⁰⁵ Dödsdömda fångar placeras i källaren till häktet på Volodarskogo-gatan i Minsk och kvarstannar för en period om sex månader upp till ett och ett halvt år. Under tiden tills dödsdomen verkställs befinner sig de dömda i total isolering och under svår psykologisk press, inhumana förhållanden och utsätts för förnedrande behandling. De intagna lever i ovisshet gällande när dödsdomen ska verkställas och trots att kortare besök av nära anhöriga tillåts förbjuds de att prata om sin situation med sin advokat eller med anhöriga.²⁰⁶ Det har rapporterats om bristande förhållanden för dödsdömda, såsom små och mycket spartanskt inredda celler utan dagsljus, med glödlampor tända dygnet runt, där de inte tillåts sitta eller ligga ner utanför de avsedda sovtiderna.²⁰⁷

4. Särskilda fångkategorier

4.1 Kvinnor

Samma typ av regimsystem som för män tillämpas för kvinnor, men brottsdömda kvinnor placeras i särskilt avsedda kolonier.²⁰⁸ Kvinnor kan också placeras i fängelse.²⁰⁹ Av allt att döma är kvinnliga straffkolonier uppdelade på avdelningar på liknande sätt som de kolonier som är avsedda för män.²¹⁰

Även kvinnor har ett arbetskrav och de arbetar oftast i textilfabrik. Arbetet beskrivs som tungt och utan lediga dagar.²¹¹ Arbetsystemet beskrivs på samma sätt för kvinnor som för män, där en viss produktionskvot måste uppfyllas och där avdrag görs för mat och verktyg med mera, varvid nettolönen blir mycket låg.²¹² På

²⁰³ Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31

²⁰⁴ Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

²⁰⁵ Landguiden, Belarus – Demokrati och rättigheter, 2025-01-20, [url](#)

²⁰⁶ Viasna, Death Penalty in Belarus – Murder on (Un)lawful Grounds, oktober 2016, [url](#), s. 5, 57, 70;

Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020–2021, Monitoring report, 2022, [url](#), s. 40

²⁰⁷ Viasna/Fidh/OSCE, Conditions of Detention in the Republic of Belarus, 2008-10-01, [url](#), s. 31; BBC, Belarus: The secret executions in Europe's 'last dictatorship', 2018-05-15, [url](#)

²⁰⁸ För kvinnor gäller placering i bosättningskolonin i Vetka-distriktet, i någon av de fyra öppna straffkolonierna (Brest, Viciebsk, Hrodna, Minsk) eller i någon av de två straffkolonierna nummer 4 i Homiel eller nummer 24 i Rečyca-distriktet. Förstagångsförbrytare sänds till kolonin i Homiel, medan återfallsförbrytare oftast placeras i kolonin i Rečyca-distriktet.

²⁰⁹ Viasna, Report on the Results of Monitoring Places of Detention in Belarus, 2015, [url](#) s. 52; Cambridge University Press, State Violence and Pains of Punishment: Experiences of Incarcerated Women in Belarus in the Aftermath of the 2020 Protests, 2024-03-08, [url](#); Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020–2021, Monitoring report, 2022, [url](#), s. 23-24; Friedrich Ebert Stiftung, Forced Labor in Belarus, December 2021, [url](#); s. 6; Viasna, Female political prisoners: unveiling portraits and imprisonment motivations, 2024-01-04, [url](#)

²¹⁰ Viasna, Female political prisoners: unveiling portraits and imprisonment motivations, 2024-01-04, [url](#)

²¹¹ Open Democracy, These Belarusian women are marking International Women's Day in prison, 2023-03-07, [url](#); Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020-2021. Monitoring report. 2022, [url](#), s. 23-24

²¹² Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020-2021. Monitoring report. 2022, [url](#), s. 23-24

straffkolonierna finns också ett kollektivt krav att på fritiden sköta städning och underhåll på kolonin, vilket ökar den redan höga arbetsbördan. Endast gravida och pensionerade kvinnor undantas detta krav.²¹³

Internationella kommittén för utredning av tortyr i Belarus rapporterar om kvinnokolonin nummer 4 i Homiel, och framhäver att kolonin består av delvis fallfärdiga byggnader, varav vissa är kalla, fuktiga och mögliga. Tillgången till tvätt- och duschmöjligheter är otillräcklig och 80 kvinnor delade på ibland en eller ett fåtal toaletter. Matsalen är mycket liten och rymmer inte alla som ska äta.²¹⁴ Många fångar beskriver svårigheter och långa väntetider för att få tillgång till läkarvård och medicin.²¹⁵ Det fysiska och psykiska måendet påverkas av livet i straffkoloni, och många kvinnor klagar över gynekologiska problem.²¹⁶

Kvinnor kan på samma sätt som män straffas för mindre förseelser, oaktsamhet och regelbrott med både isoleringscell, ensamcell och genom att få sina straff förlängda.²¹⁷ I isoleringscell får fången inte ta emot några försändelser, brev eller telefonsamtal. Ljuset är ständigt tänt, fången får inga sängkläder och får inte sitta ned dagtid.²¹⁸

I kvinnokoloni 4 finns också beskrivningar av en typ av straff där fången placeras ett antal timmar i en metallbur utomhus, ofta under den kalla perioden av året, för att förvärra straffet. Buren saknar möbler och det är förbjudet att sitta ner. Det är inte ovanligt att en placering i bur efterföljs av placering i isoleringscell. Fångar placeras i buren för felaktigt uppförande eller i avskräckande syfte. Koloniledningen har uppgett att personer placeras i buren som förvaring under tiden koloniadministrationen överväger om de begått regelbrott.²¹⁹

Även kvinnliga politiska fångar märks med en gul markering på bröstet och tenderar att särbehandlas och illabehandlas på samma sätt som män. De får utstå olika typer av restriktioner både i boendet och när det gäller fritidsaktiviteter. De straffas också oftare än andra fångar för mindre förseelser, genom till exempel påtvingat extraarbete, indragna vårdpaket, indragna telefonsamtal och besök samt placering i isoleringscell.²²⁰

²¹³ Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020-2021. Monitoring report. 2022, [url](#), s. 23-24

²¹⁴ The International Committee for Investigation of Torture in Belarus, Torture and Abuse in Women's Penal Colony No.4, Homel, 2024, [url](#), s. 17–18

²¹⁵ The International committee for investigation of Torture in Belarus, Torture and Abuse in Women's Penal Colony No.4, Homel, 2024, [url](#), s. 37–39

²¹⁶ Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

²¹⁷ Viasna, "I still have a scar on my foot from the shoe." How colonies regulate women's appearance, 2024-08-13, [url](#); RFI, Legalized torture. What is the punishment cell regime - a popular punishment in Belarusian and Russian prisons?, 2024-04-03, [url](#)

²¹⁸ Open Democracy, These Belarusian women are marking International Women's Day in prison, 2023-03-07, [url](#)

²¹⁹ Viasna, The "cage" in women's penal colonies. What is it, what norms does it violate?, 2024-06-25, [url](#); The International committee for investigation of Torture in Belarus, Torture and Abuse in Women's Penal Colony No.4, Homel, 2024, [url](#), s. 50

²²⁰ Radio Svaboda, «Да Калесьнікавай падсаджваюць псыхічна хворую». Дасьледчыкі сабрали зьвесткі пра парадкі ў жаночай калёніі № 4, 2024-10-22, [url](#); Viasna, Female political prisoners: unveiling portraits and imprisonment motivations, 2024-01-04, [url](#)

CAT har uttryckt en oro över våld mot fängslade kvinnor från fängelsepersonalen, inklusive kroppsvsitationer som genomförs av manlig personal. Det finns även dokumenterad förekomst av sexuella övergrepp mot frihetsberövade kvinnor.²²¹

Det finns vissa lättnader för gravida och ammande kvinnor, såsom extra matransoner, gratis mat vid arbetssvårigheter och förbättrad levnadsstandard överlag. De får inte placeras i isoleringscell eller celliknande rum och får inte överföras till kolonier med medelhög säkerhetsnivå. De kan dock i likhet med andra fångar straffas genom indragna besök.²²² Kvinnor som samvetsgrant skött sig och sitt arbete kan tillåtas att bo utanför koloniområdet under graviditet och efter förlossning, till dess att barnet fyllt tre år. De måste dock bosätta sig nära koloniområdet i ett rum eller bostad som ägs av straffkolonin och på grund av detta krav blir denna bostadsmöjlighet i praktiken oanvändbar. Gravida kvinnor blir arbetsbefriade från graviditetsvecka 27 och i 146 kalenderdagar därefter. Sedan förväntas de återgå till arbete.²²³

Gravida kvinnor ska enbart fängslas i extrema undantagsfall och om fängelse bedöms nödvändigt ska kvinnan få samma typ av mödravård som erbjuds i frihet. Vid förlossning ska kvinnan föras till ett civilt sjukhus. Ett flertal förordningar ger kvinnan rätt att därefter ha sin nyfödda med sig i fängelset, och det finns då vissa eftergifter kring boendesituationen.²²⁴

De kolonier som har kvinnliga fångar med barn har inrättat särskilda barnomsorgscenter på kolonin, som ska skapa förutsättningar för ett normalt liv och barnets utveckling. Barn upp till tre år kan sändas dit och kvinnorna kan tillåtas att bo med barnen på centret. Vissa av kolonierna har särskilda sovsalar för kvinnliga fångar med små barn. Kvinnor med barn förväntas fortfarande arbeta och sköta övriga sysslor på kolonin. En kvinna kan också samtycka till att barn adopteras av släktingar eller av andra personer, eller att barn vid tre års ålder skickas till lämpliga institutioner.²²⁵

4.2 Minderåriga

Straffmyndigheten infaller normalt vid 16 års ålder i Belarus. Vid vissa särskilt allvarliga brott (t.ex. mord och våldtäkt) infaller dock straffmyndigheten vid 14 års ålder.²²⁶ Efter ändringar i strafflagen infaller numera straffmyndigheten även vid 14 år för drogrelaterade brott, vilket har lett till att dussintals ungdomar frihetsberövats långa perioder för denna typ av brott.²²⁷

²²¹ Förenta nationernas kommitté mot tortyr (CAT), Concluding observations on the fifth periodic report of Belarus, 2018-06-07, [url](#), s. 7

²²² Viasna, Report on the Results of Monitoring Places of Detention in Belarus, 2015, [url](#), s. 52-56; Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020–2021, Monitoring report, 2022, [url](#), s. 23-25

²²³ Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020-2021. Monitoring report. 2022, [url](#), s. 23-25

²²⁴ Viasna, Report on the Results of Monitoring Places of Detention in Belarus, 2015, [url](#), s. 52-56

²²⁵ Viasna, Report on the Results of Monitoring Places of Detention in Belarus, 2015, [url](#), s. 52-56; Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020–2021, Monitoring report, 2022, [url](#), s. 23-25

²²⁶ Se artikel 27 i Belarus brottsbalk, [url](#)

²²⁷ OHCHR, Belarus: UN expert deplors child jail sentences for drug-related offences, 2019-11-20, [url](#); Amnesty International, Protect Rights of Juvenile Prisoners, 2019, [url](#)

För minderåriga gäller samma tidsfrister som för vuxna i arrest, tid i tillfällig försvarsanläggning och tid i häkte.²²⁸ Regimen för minderåriga på häkten är densamma som för vuxna personer och samma rigida förhållanden råder. Det har förekommit enstaka anklagelser om att minderåriga placerats med vuxna i häktesceller. Dock tycks myndigheterna generellt separera minderåriga från vuxna i arrest, häkte och på utbildningskolonierna. Även minderåriga placeras i isoleringscell som straff.²²⁹

Om en brottsdömd är under 18 år när domen avkunnas placeras personen på en särskild utbildningskoloni²³⁰ och stannar där upp till 21 års ålder. Därefter sker oftast en omplacering inom det vanliga straffkolonisystemet.²³¹ Utbildningskolonin beskrivs likställd med straffkolonier för vuxna i egenskap av strikthet på regim. Ungdomar som frihetsberövas har dock rätt till bättre levnadsförhållanden och matkvalitet jämfört med kolonisystemet i stort.²³² Flickor avtjänar sina straff på en särskild underavdelning till den kvinnliga straffkolonin nummer 4.²³³

På utbildningskolonin finns ett arbetskrav, men ungdomar förväntas arbeta mindre än vuxna och hänsyn ska även tas till ungdomens ålder. Det ska likaså finnas möjlighet att kombinera arbete med studier.²³⁴ På utbildningskolonin får de intagna tillåtelse att ta emot besök av anhöriga ett visst antal tillfällen per år.²³⁵

Det har rapporterats om dåliga förhållanden för frihetsberövade minderåriga, med begränsad tillgång till sjukvård och utbildning, stränga påföljder för mindre förseelser, tvångsarbete och restriktioner i kontakt med släktingar.²³⁶ Det beskrivs också att överåriga personer tillåts stanna kvar på utbildningskolonin, ibland som utsedda avdelningsansvariga av koloniadministrationen, vilket lett till våldsamheter och illebehandling mot minderåriga intagna.²³⁷

Också för minderåriga som dömts för politiska brott förekommer användandet av gula markeringar på bröstet.²³⁸

²²⁸ Child Rights International Network (CRIN), Access to justice for children: Belarus, [odaterad], [url](#), s. 7, 9; FN, Economic and Social Council, Report of the Working Group on Arbitrary Detention Addendum, Mission to Belarus, 2004-11-25, [url](#), s. 3, 11

²²⁹ USDOS, 2022 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus, 2023-03-27, [url](#), s. 8; FN, Economic and Social Council, Report of the Working Group on Arbitrary Detention Addendum, Mission to Belarus, 2004-11-25, [url](#), s. 3, 11

²³⁰ Det finns endast en ungdomskoloni, nummer 2 i staden Bobruisk.

²³¹ Belarusian Tourma, What is the difference between a colony and a prison? We talk about places of detention in Belarus, 2019-09-16, [url](#); Viasna, Belarusian authorities' repression of minors: violation of international norms and human rights, 2023-06-07, [url](#); Mediazona Belarus, "Colony" for the little ones. How life works in a closed special school for teenagers, 2024-09-17, [url](#)

²³² Viasna, Belarusian authorities' repression of minors: violation of international norms and human rights, 2023-06-07, [url](#);

²³³ Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020-2021. Monitoring report. 2022, [url](#), s. 18

²³⁴ Belarusian Tourma, What is the difference between a colony and a prison? We talk about places of detention in Belarus, 2019-09-16, [url](#)

²³⁵ Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020-2021. Monitoring report. 2022, [url](#), s. 40

²³⁶ OHCHR, Belarus: UN expert deplores child jail sentences for drug-related offences, 2019-11-20, [url](#)

²³⁷ Gulag Echoes, Judith Pallot, What awaits convicted protesters sentenced to the Zona in Belarus, 2020-11-20, [url](#)

²³⁸ Viasna, Belarusian authorities' repression of minors: violation of international norms and human rights, 2023-06-07, [url](#)

Utöver utbildningskolonin finns särskilda slutna ungdomsvårdsinstitutioner, där gärningspersoner mellan 11 och 18 år placeras om de begått ett brott eller flertalet administrativa förseelser. Det finns olika ungdomsvårdsinstitutioner för pojkar och flickor. Vissa av institutionerna ger särskilda yrkesutbildningar inom olika områden.²³⁹ Ungdomarna bär uniform och får generellt sett inte lämna institutionsområdet, och de måste ansöka om att få besök av sin familj. Dagsschemat är strikt och det schemaläggs motion, lektioner, måltider etc. Viss fritid finns men ungdomarna får inte använda mobiltelefon eller dator.²⁴⁰

Vid brott mot de interna reglerna eller genom upprepade mindre förseelser kan ungdomen placeras i disciplinrum i upp till 10 dagar. I rummet tillåts inte att man sitter ned annat än när man äter, ljuset är konstant tänt och man tillåts endast sova fyra till fem timmar per natt. Ungdomen tillåts inte heller gå utomhus.²⁴¹

Minderåriga kan även dömas till husarrest.²⁴²

4.3 Övriga riskprofiler

4.3.1 Lågstatusfångar

Begreppet lågstatusfånge förekommer både för frihetsberövade på koloni och i fångelse, och beskrivs vara en del av systemet sedan lång tid. Begreppet är ett uttryck för någon som anses ”oberörbar” och som har den absolut lägsta statusen i fångelset eller kolonin. Det beskrivs finnas tre kategorier av lågstatusfångar: homosexuella män, sexualbrottsdömda fångar och fångar som administrationen vill sätta extra hård press på, bland dem politiska fångar. Om en person är omedgörlig i förundersökningen av ett brott, kan hen hotas med att få låg status i fångelset eller kolonin. Det är oftast fångelseadministrationen eller koloniadministrationen som avgör vilka personer som blir betraktade som lågstatusfångar och det är inte nödvändigtvis sexuell läggning eller brottets karaktär som avgör.²⁴³

Enligt lag ska koloniadministrationen stoppa tillämpandet av lågstatusfångar, vilket dock inte sker. Lågstatusfångar tilldelas de sämst ansedda sysslorna i kolonin. De går i enskilda led utomhus och även vid förflyttning till en annan koloni kommer tituleringen lågstatusfånge följa med.²⁴⁴ Lågstatusfångar blir regelbundet förnedrade av fångelseadministrationen och av andra fångar. Som exempel utsätts de för verbala övergrepp och press. Enbart kommunikation med en lågstatusfånge riskerar att ge andra fångar samma status, varvid lågstatusfångar i praktiken blir helt

²³⁹ Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020–2021, Monitoring report, 2022, [url](#), s. 18; Mediazona Belarus, “Colony” for the little ones. How life works in a closed special school for teenagers, 2024-09-17, [url](#)

²⁴⁰ Mediazona Belarus, “Colony” for the little ones. How life works in a closed special school for teenagers, 2024-09-17, [url](#)

²⁴¹ Mediazona Belarus, “Colony” for the little ones. How life works in a closed special school for teenagers, 2024-09-17, [url](#)

²⁴² Viasna, Belarusian authorities' repression of minors: violation of international norms and human rights, 2023-06-07, [url](#)

²⁴³ LRT, Как администрация тюрем в Беларуси использует «блатные законы», 2023-10-08, [url](#)

²⁴⁴ LRT, Как администрация тюрем в Беларуси использует «блатные законы», 2023-10-08, [url](#); Belarusian Tourma, What is the difference between a colony and a prison? We talk about places of detention in Belarus, 2019-09-16, [url](#); Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

isolerade från övriga intagna. Det förekommer även att lågstatusfångar dödsats på fängelser.²⁴⁵

4.3.2 Personer dömda för drogrelaterade brott

President Lukasjenko har uttalat avsikten att införa särskilda straffkolonier för personer dömda för drogrelaterade brott. Så tycks inte ha skett fullt ut även om två kolonier²⁴⁶ rapporteras ha fler personer dömda för drogrelaterade brott än övriga straffkolonier. Drogrelaterade brott bedöms ofta hårt, med långa strafftider. Denna typ av fångar beskrivs inte heller kunna få någon lättare regim eller omfattas av amnestier.²⁴⁷

Personer som döms för drogrelaterade brott är tvingade att bära en grön märkning och får utstå hårda förhållanden, som ett led i regimens repressiva drogpolicy. Lukasjenko har specifikt förespråkade marginalisering av personer som begått drogrelaterade brott och beskrivit att han vill se att dessa personer hålls separerade från övriga fångar och under ”outhärdliga villkor”. Personer dömda för drogrelaterade brott beskrivs få bristande sanitär utrustning och vistas under undermåliga sanitära förhållanden, exempelvis genom att nekas duschmöjlighet. De får inte heller tillgång till samma säkerhetsutrustning och skyddskläder som övriga vid arbete, och kan tvingas till hårt och hälsoskadligt arbete.²⁴⁸ Det förekommer också rapportering om övervåld och tortyr mot personer dömda för drogrelaterade brott.²⁴⁹

I Belarus finns därtill s.k. *labour treatment profilactoriums* (LTP) vilket är behandlingsanläggningar med syftet att rehabilitera personer som bl.a. lider av alkoholism, beroende av droger eller andra substanser.²⁵⁰ LTP är en form av påtvingat frihetsberövande i första hand avsett för drog- och alkoholberoende personer som inte de facto har begått ett brott.²⁵¹

4.3.3 Hbtqi-personer

Homofobi är utbredd i Belarus och president Lukasjenko har gjort offentliga homofobiska uttalanden. Både fysiskt och psykiskt våld i form av förolämpningar, förnedring och hot mot frihetsberövade personer som ser icke-normativa ut har förekommit, i synnerhet sedan 2020. Det har också rapporterats om att frihetsberövade

²⁴⁵ LRT, Как администрация тюрем в Беларуси использует «блатные законы», 2023-10-08, [url](#); Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

²⁴⁶ Koloni nummer 22 i Ivatsevichy och koloni nummer 13 i Hlybokae.

²⁴⁷ Charter 97, Why Green Cloth Badges Introduced For Drug Addicts In Penal Colonies?, 2016-06-01, [url](#)

²⁴⁸ Talkingdrugs, Belarus Drug Offenders Singled Out in “Intolerable Prison Conditions”, 2016-09-14, [url](#); Charter 97, Why Green Cloth Badges Introduced For Drug Addicts In Penal Colonies?, 2016-06-01, [url](#); Viasna, Report on the Results of Monitoring Places of Detention in Belarus, 2015, [url](#); Belarusian Tourma, What is the difference between a colony and a prison? We talk about places of detention in Belarus, 2019-09-16, [url](#); Unfreedom Factory, The secrets of Belarus’ prison system everyone should know [Youtube], [url](#)

²⁴⁹ Talkingdrugs, Belarus Drug Offenders Singled Out in “Intolerable Prison Conditions”, 2016-09-14, [url](#);

²⁵⁰ FN:s kommitté mot tortyr (CAT), Concluding observations on the fifth periodic report of Belarus, 2018-06-07, [url](#), s. 7; Prison Insider, Belarus, Welcome to LTP, 2018-03-20, [url](#); Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020–2021, Monitoring report, 2022, [url](#), s.19-20

²⁵¹ Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020–2021, Monitoring report, 2022, [url](#), s. 21

hbtqi-personer använts för propaganda, till exempel i ”botgöringsvideor” efter användningen av tortyr.²⁵²

CAT beskriver en oro över behandlingen av hbtqi-fångar och den stigmatisering och isolering som dessa möter. Det rapporteras om att transkvinnor placerats med manliga intagna vilket ökar risken för till exempel sexuella överfall.²⁵³ Även intervjuade källor lyfter fram hbtqi-personer som en grupp som riskerar att utsättas för svårare förhållanden och behandling som frihetsberövade.²⁵⁴

5. Möjlighet att anmäla missförhållanden

I teorin möjliggör belarusisk lagstiftning för frihetsberövade personer att anmäla och klaga på missförhållanden i fångenskap och det finns en formell process för detta förfarande. Klagomål inlämnas till fängelseadministrationen som ser över och handlägger ärendet, vilket i praktiken innebär att fängelseadministrationen utreder sig själv.²⁵⁵ Klagomål rapporteras vara föremål för censur, vilket bl.a. försvårar insynen i hur frihetsberövade individers rättigheter respekteras inom ramen för denna process.²⁵⁶

Det förekommer att klagomål ignoreras och fängelseadministrationen underlåter ofta att vidarebefordra klagomålen till högre instans. De gör även selektiva urval för utredning av påstådda övergrepp.²⁵⁷ Rådande struktur tillåter administrationen att lägga ner inlämnade klagomål utan vidare hantering, och ofta landar de i slutsatsen att inga missförhållanden förekommit. Enligt Viasna kan det dock i fall där anhöriga lämnat in klagomål utanför straffanläggningen hända att den intagna får det lite bättre. Detta kräver emellertid att de anhöriga känner till processen.²⁵⁸ Samtidigt rapporteras om incidenter med dödsfall efter anklagelser om tortyr eller övergrepp i fångenskap, där anhöriga nekas en rättvis och transparent utredning, och lagföring för de rapporterade händelserna uteblivit.²⁵⁹

Fångar som klagar på missförhållanden står under kontroll av dem som deras klagomål riktats mot och det finns vittnesmål om att klagomål leder till

²⁵² The International Committee for Investigation of Torture in Belarus, Torture of LGBTQ+ people and the regime's homophobic policies, odaterad, [url](#)

²⁵³ Förenta nationernas kommitté mot tortyr (CAT), Concluding observations on the fifth periodic report of Belarus, 2018-06-07, [url](#), s. 8

²⁵⁴ Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31; Samtal med företrädare för Utrikesdepartementet, 2024-11-13

²⁵⁵ Viasna, мониторинговый отчет, МЕСТА НЕСВОБОДЫ В БЕЛАРУСИ в 2018-2019 годах, 2019, [url](#), s. 66; Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31

²⁵⁶ Viasna, Viasna, мониторинговый отчет, МЕСТА НЕСВОБОДЫ В БЕЛАРУСИ в 2018-2019 годах, 2019, [url](#), s. 69–70; USDOS, Belarus 2022 Human Rights Report, 2023-03-27, [url](#), s. 8–9

²⁵⁷ USDOS, 2022 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus, 2023-03-27, [url](#), s. 8–9

²⁵⁸ Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

²⁵⁹ USDOS, 2016 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus, 2017, [url](#)

vedergällning.²⁶⁰ I vissa fall delges klagomålet till den individ som klagomålet avser, vilket kan resultera i bestraffning och trakasserier mot den frihetsberövade.²⁶¹ Enligt Viasna ligger det därför inte i en fånges intresse att lämna in ens ett grundat klagomål.²⁶²

Utfallet på ett inlämnat klagomål beror delvis på vem som klagat samt på hur fängelseledningen förhåller sig till sitt uppdrag. En källa spekulerar i att det troligtvis blivit svårare att klaga sedan 2020 på grund av ”trycket” i systemet.²⁶³

Utöver det faktum att processen för att lämna in klagomål är kantad med bristerna ovan, står rättsväsendet under strikt politisk kontroll.²⁶⁴ Enligt president Lukasjenkos anvisningar underlåter myndigheter rutinmässigt att vidta nödvändiga steg för att åtala eller straffa tjänstemän som begår MR-brott, och straffrihet föreligger på alla myndighetsnivåer.²⁶⁵

6. Avslutande kommentarer

Det är svårt att ge en fullständig och säker redogörelse av situationen för frihetsberövade personer i Belarus, främst på grund av den totala bristen på oberoende insyn i det belarusiska förvars- och straffsystemet men också på grund av regimens kontroll av informationsflödet, avsaknaden av civilsamhällesorganisationer som kan verka fritt i landet samt det faktum att merparten av tillgänglig information bygger på enskilda vittnesmål. De slutsatser som kan dras är därför begränsade och rör sig på en övergripande nivå.

Det kan dock konstateras att det rör sig om ett i grunden föråldrat sovjetiskt straffsystem, som inte anpassats till internationell standard eller respekten för mänskliga rättigheter. Trots att det finns exempel på nyare lokaler som tycks ha något bättre standard än de äldre har de flesta faciliteterna undermålig standard och det råder överlag stor överbeläggning, vilket har lett till att de fysiska förhållandena försämrats ytterligare. Vilka förhållanden en enskild individ möter under frihetsberövande förefaller bero på bland annat vilken förvars- eller straffanläggning personen befinner sig på, vilken strikthet på regim som råder, vilken typ av brott personen anklagats eller dömts för samt inställningen hos avdelningspersonalen på den aktuella anläggningen.

²⁶⁰ Viasna, Viasna, мониторинговый отчет, МЕСТА НЕСВОБОДЫ В БЕЛАРУСИ в 2018-2019 годах, 2019, [url](#), s. 66; Gulag Echoes, Judith Pallot, What awaits convicted protesters sentenced to the Zona in Belarus, 2020-11-20, [url](#)

²⁶¹ Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15; USDOS, 2022 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus, 2023-03-27, [url](#), s. 8–9

²⁶² Viasna, Viasna, мониторинговый отчет, МЕСТА НЕСВОБОДЫ В БЕЛАРУСИ в 2018-2019 годах, 2019, [url](#), s. 66

²⁶³ Samtal med företrädare för Utrikesdepartementet, 2024-11-13

²⁶⁴ Gulag Echoes, Judith Pallot, What awaits convicted protesters sentenced to the Zona in Belarus, 2020-11-20, [url](#)

²⁶⁵ US Department of State (USDOS), 2022 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus, 2023-03-27, [url](#), s. 2, 5

Systemets byggstenar och regelverk möjliggör för bestraffningar, illabehandling och tortyr och förekomsten av detsamma beskrivs av flertalet källor som systematisk. Element av illabehandling och tortyr förekommer både i perioden innan rättegång, bland annat för att pressa fram erkännanden, men även i senare led för att exempelvis straffa vissa personer eller kategorier av fångar.

Även om systemet som sådant möjliggör för illabehandling av i princip vem som helst, finns det en mer eller mindre uttalad ambition att behandla vissa grupper hårdare, såsom politiska fångar och personer dömda för drogrelaterad brottslighet. Även andra kategorier av fångar tycks löpa en ökad risk för illabehandling, däribland hbtqi-personer och andra s.k. ”lågstatusfångar”. Vissa kategorier av intagna hålls också i viss mån isolerade från varandra. Trots att politiska och icke-politiska brottsanklagade eller dömda hålls frihetsberövade på samma platser kan deras erfarenheter därför skilja sig åt.

Det råder överlag en hård tillvaro för frihetsberövade personer, inte minst för personer som tvingas arbeta i fångenskap. Tvångsarbetet utgör en viktig del av den belarusiska ekonomin vilket kräver att systemet underhålls med frihetsberövad arbetskraft, som ofta arbetar under strikta och hårda förhållanden. De svåra förhållandena för frihetsberövade vad avser såväl fysiskt påfrestande arbete, men även t.ex. brist på näringsrik mat och på adekvat sjukvård gör därtill vissa grupper särskilt sårbara, exempelvis sjuka eller äldre personer.

Avslutningsvis bör det betonas att även om bl.a. politiska fångar lyfts fram som en kategori som utgör en särskild måltavla för bestraffning och illabehandling, finns det på grund av systemets uppbyggnad och lagstiftningens utformning ett stort utrymme för godtycke i behandlingen av frihetsberövade personer. Förekomsten av systematisk illabehandling har därtill rapporterats under många år och den nuvarande belastningen på straffsystemet har sannolikt lett till en försämrad situation för samtliga kategorier av intagna, med ett generellt minskat utrymme för respekt för mänskliga rättigheter.

Bristande ansvarsutkrävande och en generellt sett rådande straffrihet utgör därtill en försvårande omständighet för den enskilde individen. I realiteten saknas fungerande säkerhetsmekanismer som verkar till den frihetsberövades fördel och i praktiken saknas generellt möjlighet till upprättelse vid inträffade missförhållanden eller illabehandling.

Källförteckning

Samtliga källor är hämtade 2025-03-19

Amnesty International, Protect Rights of Juvenile Prisoners, 2019, [url](#)

BBC, Belarus: The secret executions in Europe's 'last dictatorship', 2018-05-15, [url](#)

Belarus, Lagstiftande församling, Закон Республики Беларусь О порядке и условиях содержания лиц под стражей, [url](#)

Belarus, Lagstiftande församling, Code of the Republic of Belarus on Administrative Offences, [url](#)

Belarus, Lagstiftande församling, Criminal Code of the Republic of Belarus, [url](#)

Belarus, Lagstiftande församling, Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь, [url](#)

Belarusian Tourma, What is the difference between a colony and a prison? We talk about places of detention in Belarus, 2019-09-16, [url](#)

Cambridge University Press, State Violence and Pains of Punishment: Experiences of Incarcerated Women in Belarus in the Aftermath of the 2020 Protests, 2024-03-08, [url](#)

The Center for New Ideas, Как должна измениться тюремная система Беларуси? Интервью с Павлом Сапелко, 2024-02-26, [url](#)

Charter 97, Why Green Cloth Badges Introduced For Drug Addicts In Penal Colonies?, 2016-06-01, [url](#)

Child Rights International Network (CRIN), Acces to justice for children: Belarus, odatrad, [url](#),

Committee to Protect Journalists, Belarus court sentences 2 journalists to years of house arrest, 2023-01-13, [url](#)

Deutsche Welle, "Верные режиму". Кто работает в белорусских тюрьмах, 2024-03-23, [url](#)

Eucrim, Eurostat Statistics on Prisons in 2022, 2024-08-13, [url](#)

Europarådet, Kortfattat om CPT, odatrad, [url](#)

Friedrich Ebert Stiftung, Forced Labor in Belarus, december 2021, [url](#)

FN, Human Rights Council, Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Belarus, Anaïs Marin, 2024-05-09, [url](#)

FN, Human Rights Council, Situation of human rights in Belarus in the run-up to the 2020 presidential election and its aftermath, 2024-03-25, [url](#)

FN, Economic and Social Council, Report of the Working Group on Arbitrary Detention Addendum, Mission to Belarus, 2004-11-25, [url](#)

FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (OHCHR), Belarus: Experts deplore blatant lack of accountability for ill-treatment of women in detention, 2025-01-29, [url](#)

FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (OHCHR), Belarus: Inmate ill-treatment and possible enforced disappearances ongoing concerns, say UN experts, 2024-10-31, [url](#)

FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (OHCHR), Belarus: UN expert deplores child jail sentences for drug-related offences, 2019-11-20, [url](#)

FN, UN News, News in Brief 10 May 2024, 2024-05-10, [url](#)

Förenta nationernas generalförsamling, Situation of Human Rights in Belarus, 2024-07-19, [url](#)

Förenta nationernas kommitté mot tortyr (CAT), Concluding observations on the fifth periodic report of Belarus, 2018-06-07, [url](#)

Gulag Echoes, Judith Pallot, What awaits convicted protesters sentenced to the Zona in Belarus, 2020-11-20, [url](#)

Human Rights Watch, BAHRL & Right to Defence, "I Swear to Fulfill the Duties of Defense Lawyer Honestly and Faithfully" Politically Motivated Crackdown on Human Rights Lawyers in Belarus, maj 2024, [url](#)

The International Committee for Investigation of Torture in Belarus, Torture and Abuse in Women's Penal Colony No.4, Homel, 2024, [url](#)

The International Committee for Investigation of Torture in Belarus, Torture of LGBTQ+ people and the regime's homophobic policies, odatrad, [url](#)

Just arrived, Тюрьмы Беларуси, odatrad, [url](#)

Komkurinfo, Там больше суток длится час, 2011-06-08, [url](#)

LRT, Как администрация тюрем в Беларуси использует «блатные законы», 2023-10-08, [url](#)

Mediazona Belarus, "Colony" for the little ones. How life works in a closed special school for teenagers, 2024-09-17, [url](#)

Mediazona Belarus, Punishment cell, solitary confinement, punishment cell - what is it? How political prisoners who are already behind bars are punished, 2023-06-28, [url](#)

Mikola Dziadok, Как вести себя в ИВС\ЦИП, 2020-06-06, [url](#)

Nasha Niva, Днем и ночью в ожидании «гостей». Как белорусы отбывают «домашнюю химию», 2024-05-03, [url](#)

Open Democracy, These Belarusian women are marking International Women's Day in prison, 2023-03-07, [url](#)

Prison Insider, Belarus, Welcome to LTP, 2018-03-20, [url](#)

Prison Insider, Belarus, The penitentiary system, 2017, [url](#)

Prison Insider, Belarus, Physical integrity, 2017, [url](#)

Radio Svaboda, «Да Калесьнікавай падсаджваюць псыхічна хворую». Дасьледчыкі сабралі зьвесткі пра парадкі ў жаночай калёніі № 4, 2024-10-22, [url](#)

Respect – Protect – Fulfill (RPF) & Legal Initiative, Contemporary forms of slavery as affecting currently and formerly incarcerated people in Belarus, 2024-04-10, [url](#)

RFI, Legalized torture. What is the punishment cell regime - a popular punishment in Belarusian and Russian prisons?, 2024-04-03, [url](#)

Right to Defence, Administrative Arrest as a Prelude to a Criminal Case: What the State Violates, 2024-02-19, [url](#)

Storbritannien, Foreign, Commonwealth & Development Office, Guidance: Arrested or detained in Belarus, 2024-03-13, [url](#)

Talkingdrugs, Belarus Drug Offenders Singled Out in “Intolerable Prison Conditions”, 2016-09-14, [url](#)

US Department of State (USDOS), 2023 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus, 2024-04-22, [url](#)

US Department of State (USDOS), 2022 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus, 2023-03-27, [url](#)

US Department of State (USDOS), 2016 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus, 2017, [url](#)

Viasna, Belarusian political prisoners in high-security prisons: pressure intensifies, 2024-12-06, [url](#)

Viasna, "People are forced to leave the country." What did a Viasna human rights defender say at the OSCE conference, 2024-10-08, [url](#)

Viasna; Ruslan Akostka: "What is happening in the Belarusian penal colonies is torture", 2024-10-04, [url](#)

Viasna, "She used a rag during her period." Former prisoners spoke about the conditions in Belarusian temporary detention facilities, 2024-07-09, [url](#)

Viasna, Home confinement replaced with penal colonies en masse: the reasons and who it affects, 2024-09-12, [url](#)

Viasna, "I still have a scar on my foot from the shoe." How colonies regulate women's appearance, 2024-08-13, [url](#)

Viasna, "They came almost every night": political prisoner speaks about home confinement in Belarus, 2024-07-29, [url](#)

Viasna, "In summer, it's like a greenhouse." A former prisoner spoke about the new pre-trial detention center near Minsk, 2024-07-11, [url](#)

Viasna, The "cage" in women's penal colonies. What is it, what norms does it violate?, 2024-06-25, [url](#)

Viasna, "It should have been a restriction of freedom, not a deprivation." How political prisoners live in open-type correctional institutions, 2024-03-14, [url](#)

Viasna, Political prisoners in Belarus, 2024-02-13, [url](#)

Viasna, At least 310 detainees: results of administrative prosecution in January, 2024-02-07, [url](#)

Viasna, At least 2,000 arrested: results of administrative prosecution in 2023, 2024-01-12, [url](#)

Viasna, Female political prisoners: unveiling portraits and imprisonment motivations, 2024-01-04, [url](#)

Viasna, "Healthcare in prison is a black mirror that each of us has looked into", 2023-12-04, [url](#)

Viasna, Belarusian authorities' repression of minors: violation of international norms and human rights, 2023-06-07, [url](#)

Viasna, "Not a single person sentenced to home confinement has been let off the hook." Why is home confinement not a ticket to freedom?, 2023-04-27, [url](#)

Viasna, "The whole floor was covered in my blood." Former detainee speaks of torture, 2023-01-02, [url](#)

Viasna, Detention and Penitentiary Facilities of Belarus: 2020–2021, Monitoring report, 2022, [url](#)

Viasna, МОНИТОРИНГОВЫЙ ОТЧЕТ, МЕСТА НЕСВОБОДЫ В БЕЛАРУСИ В 2018-2019 годах, 2019, [url](#)

Viasna, More than 34 thousand prisoners: the geography of prisons, colonies and LTPs in Belarus, 2016-12-21, [url](#)

Viasna, Death Penalty in Belarus – Murder on (Un)lawful Grounds, oktober 2016, [url](#)

Viasna, Report on the Results of Monitoring Places of Detention in Belarus, 2015, [url](#)

Viasna/Fidh, Conditions of Detention in the Republic of Belarus, 2008-10-01, [url](#)

Viasna, Human Rights Situation in Belarus 2023, odaterad, [url](#)

Voice of Belarus, 20 European countries profit from torture of political prisoners in Belarus, odaterad, [url](#)

Voice of Belarus, Rechytsa resident dies after being detained by police, odaterad, [url](#)

WMW.Бу, Колонии, тюрьмы, поселения, 2019-09-18, [url](#)

World Organization against Torture (OMCT). Russian NGO Committee against Torture, Contribution to the List of Issues Prior to the Submission of the Sixth Periodic Report of Belarus, januari 2021, [url](#)

World Prison Brief, Belarus, odaterad, [url](#)

Muntliga källor

Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Human Constanta, 2025-02-05

Samtal med företrädare för människorättsorganisationen Viasna, 2024-11-15

Samtal med företrädare för Sveriges ambassad i Minsk, 2024-10-31

Samtal med företrädare för Utrikesdepartementet, 2024-11-13

Övriga källor

Unfreedom Factory, The secrets of Belarus' prison system everyone should know
[Youtube], [url](#)